

Jaarverslag
1996

Stichting
Collectieve
Propaganda
van het
Nederlandse
Boek

eenkomst met Pickwick, juist bezig om een nieuwe Kindermelange op de markt te brengen. Het gaf Pickwick de gelegenheid om honderd boekenleggers in te sluiten bij elk van de 12 000 lespakketten van de CPNB. Ook de boekwinkels werden voorzien van boekenleggers, om bij de *Perseus*-boekjes cadeau te doen. Déze boekenleggers waren ingeseald met een zakje Kindermelange.

De sponsorbijdrage van Pickwick stelde de CPNB in staat om een lang gekoesterde wens in vervulling te laten gaan, namelijk uitzending van een tv-commercial gedurende de Kinderboekenweek. Het Centraal Boekhuis nam de opnamekosten van het filmpje voor zijn rekening en Signum Informatieprojecten zorgde – net als bij de twee andere spotjes – voor de productie.

Dat deze Kinderboekenweek zo'n eclatant succes in de boekwinkels werd, komt natuurlijk in de eerste plaats op het conto van alle boekwinkels, scholen en bibliotheken die zich er voor ingezet hebben. Daarnaast was *Heksenketel* een schot in de roos. Los van dit alles dicht de CPNB een wel zeer bijzondere betekenis toe aan de tv-reclame. Omdat daarmee de ouders bereikt worden, draagt de tv-reclame bij aan een stevigere positie van de boekhandel in het geweld van de Kinderboekenweek.

Voorleesbevordering

Na de succesvolle introductie van De Voorleesgids in 1995 lag het voor de hand om op de ingeslagen weg verder te gaan. Vandaar opnieuw een Voorleesgids in 1996. Omdat de steun van RoosVicee aan de eerste editie van meet af aan een eenmalig karakter had, moest de tweede editie wat krapper opgezet worden. Dit leidde tot een oplage die de helft kleiner was dan die van vorig jaar, namelijk 350 000 exemplaren.

De CPNB was zelf in staat De Voorleesgids naar boekwinkels en bibliotheken te verspreiden. Een subsidie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen op advies van de Stichting Lezen maakte verspreiding naar peuterspeelzalen en kinderdagverblijven mogelijk. In het najaar voerde Stichting Lezen een enquête uit, die door bijna tweeduizend peuterspeelzalen en kinderdagverblijven werd beantwoord. Daarvan gaf 57,5 % aan bij het selecteren van voorleesboeken onder meer gebruik te maken van De Voorleesgids, terwijl maar liefst 85,7 % met De Voorleesgids bekend is – en dat al na twee edities.

Campagne voor jeugdige lezers

Bij alle succesvolle Kinderboekenweken van de afgelopen jaren is het de CPNB niet ontgaan dat kinderen in de eerste jaren van het voortgezet onderwijs minder en minder bereikt worden. Kinderen die op de basisschool acht keer de Kinderboekenweek meegevierd hebben, willen op dertien- of veertienjarige leeftijd misschien nog wel met een Dahl of een Dijkzeul in een hoekje zitten, maar zeker niet meer met een *Heksenketel*-sticker in hun schoolagenda betrappt worden. De CPNB heeft daar-

uit de consequenties getrokken en besloten om de Kinderboekenweek met ingang van 1996 uitdrukkelijk te focussen op de leeftijd tot en met elf jaar en te bezien of de ambities in de richting van twaalfplussers op andere wijze vorm zouden kunnen krijgen.

Onder het motto 'de jeugd die de basisschool recent achter zich heeft gelaten, aanmoedigen te *blijven* lezen' is in het verslagjaar het uitgeveraanbod voor de categorie 12+ uit de Kinderboekenmolen gelicht en ondergebracht in een nieuwe gids die de naam S.Y.P.R.A.B. meekreeg (Shock Your Parents Read A Book). Op 96 pagina's A6 presenteren 36 middelbare scholieren, paginagroot gefotografeerd, ieder vier boeken van hun keuze. De boeken zijn verdeeld over vier categorieën: vriendschap, liefde en seks; probleemboeken; horror, fantasy en spannende boeken; historie en avontuur.

Als docenten in de basisvorming gebruik maken van de mogelijkheid om jeugdliteratuur als onderdeel van het vak Nederlands te behandelen, kan de gids daar prima ondersteuning bij bieden. Scholen, bibliotheken en boekwinkels bestelden met elkaar 165 000 exemplaren, die bij het begin van het nieuwe schoolseizoen uitgeleverd werden. Veel aanmoedigende reacties hebben de CPNB doen besluiten de uitgave in 1997 voort te zetten en de benadering van deze leeftijdsgroep waar mogelijk te verbreden.

Griffels en Penselen

De toekenning van Griffels en Penselen heeft tot doel de aandacht van ouders en kinderen te richten op het hoogwaardige, nieuwe kinderboek.

De Gouden Griffel 1996 kwam verrassend terecht bij poëziecriticus Guus Middag voor zijn bundel *Ik maak nooit iets mee* (De Bezige Bij). Het boekje, een bundeling van Middag's stukjes op de kinderpagina van NRC Handelsblad, was aanvankelijk als boek voor volwassenen verschenen. De jury bestond dit jaar uit Martijn de Bont, Judith Eiselin, Dolly Janssen, Herman Kakebeeke (voorzitter), Margriet Obers, Theo de Ruiter en Margriet Veeneman. De jury kende acht Zilveren Griffels en twaalf Vlag en Wimpels toe.

Geerten ten Bosch won het Gouden Penseel voor haar illustraties bij *De verjaardag van de eekhoorn* van Toon Tellegen (Querido). In de Penseeljury zaten Marten Jongema, Mariet Numan, Jan Smeekens, Marijke Troelstra (voorzitter), Emo Verkerk, Gerda de Visser en Hans Wolf. Dick Bruna en Anna Höglund wonnen Zilver; er waren drie Vlag en Wimpels.

Voor de vierde maal in zeventien jaar besloten de Griffel- en Penseeljury gezamenlijk tot toekenning van een Boekensleutel, de speciale prijs voor een kinderboek dat bijzondere perspectieven biedt op het gebied van genre, techniek, vormgeving, inhoud of lezersgroep. Deze keer was Lucy Cousins de gelukkige, vanwege haar pop-upboek *Het huis van Muis* (Leopold).

Op 29 september reikte CPNB-voorzitter Pieter de Jong de prijzen uit. Plaats van handeling was de Amstelkerk in Amsterdam en de provinciale voorleeskampioenen verleenden assistentie.

Voorwoord

De Stichting CPNB is opgericht door de branche-organisaties van boekverkopers en uitgevers, en heeft tot doel het lezen van boeken en het boekenbezit te stimuleren. Zij werkt daartoe samen met de auteurs, de bibliotheken en de overheid.

De CPNB kan op een goed campagnejaar terugzien; zoals U in dit verslag kunt lezen. Een succesvolle stap in de verdere professionalisering van onze campagnes vormde de ondersteuning van de Boekenweek, de Maand van het Spannende Boek én de Kinderboekenweek door tv-commercial. Het had zichtbaar effect in de boekwinkels: meer dan voorheen hield de drukte de gehele actieperiode aan.

Inspelend op segmentatie van de markt, werd het aanbod van acties verder uitgebouwd en gedifferentieerd. Bijvoorbeeld door voortzetting van De Voorleesgids, die dankzij een extra subsidie van het Ministerie van OCenW op advies van Stichting Lezen ook naar peuterspeelzalen en kinderdagverblijven kon worden gestuurd. En door de lancering van een nieuwe gids voor de leeftijd van twaalf jaar en ouder, onder de naam S.Y.P.R.A.B. Van de eerste editie bestelden scholen, bibliotheken en boekhandels direct al 165 000 exemplaren. In 1997 zal met beide titels worden doorgegaan.

Het brede scala aan activiteiten vergt uiteraard de nodige middelen. De CPNB slaagt er in op basis van de jaarlijkse bijdrage van de GAU en de NBB activiteiten te ontplooiën die voor sponsors, subsidiegevers, deelnemende boekverkopers, bibliotheken, scholen en uitgevers telkenjare interessant genoeg zijn om mee te doen. In 1992 werd met 1 gulden vaste bijdrage van de leden van de bonden f 4,50 aan totaal actiebudget gegeneerd; in 1996 was dat gegroeid tot f 5,41.

Een gemeend woord van waardering is op zijn plaats voor directie en medewerkers. Zij hebben zich weer op uitstekende wijze voor de collectieve belangen ingezet. Tenslotte mag niet onvermeld blijven de inzet van vele vakgenoten, boekverkopers en uitgevers, die hebben meegewerkt aan de beleidsontwikkeling van de CPNB ten behoeve van *alle* vakgenoten.

Het bestuur van de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek
Pieter F.M. de Jong *voorzitter*

Boekenweek

13 T/M 23 MAART

De Boekenweek heeft tot doel de positie van het algemene boek in de samenleving steviger te verankeren, eerst en vooral door het publiek te laten ontdekken welk een rijk boekenaanbod er het hele jaar rond in de boekwinkels te vinden is.

Het jaarlijkse Boekenweekthema dient om meer samenhang en effect te geven aan de activiteiten waarmee uitgevers en boekverkopers aan de Boekenweek invulling geven.

De 61ste Boekenweek was een uitgesproken succes. Vrijwel over de hele linie rapporteerde de boekhandel constante drukte en toegenomen omzetten. De gunstige gang van zaken valt toe te schrijven aan vier factoren.

Ten eerste de auteur van het geschenk, Adriaan van Dis. De boekverkopers gaven blijk van hun vertrouwen in hem door van zijn novelle *Palmwijn* 643 000 stuks te bestellen. Dit cijfer overtrof de recordoplage van vorig jaar (596 000) met maar liefst acht procent.

Het tweede ijzer in het vuur was het sterke aanbod aan actuele Nederlandse literatuur. De nieuwe boeken van Gerard Reve en Renate Dorrestein, maar ook de nieuwe poëziebloemlezing van Gerrit Komrij trokken in de Boekenweek veel verkoop naar zich toe.

De derde succesfactor was de opgevoerde reclame-inspanning van de CPNB. Dat de Ster dit jaar voor het eerst via een reclamefilmje liet weten dat het Boekenweek was, mag gerust een mijlpaal heten. De Stercam-

pagne hielp datgene te bewerkstelligen waaraan al jaren behoefte werd gevoeld: mensen precies vertellen *wanneer* het Boekenweek is. Dat is met name voor de tweede week van veel belang, omdat dan de pers aandacht is weggevallen.

Op het allerlaatste moment bleek er nog plek vrij in deabri's in Amsterdam en dat was reden een gedeelte van het reclamebudget in te zetten op een affichecampagne voor *Palmwijn*. Van een campagne in Amsterdam, die door veel opiniemakers en -leiders wordt gezien, mag een zeker toegevoegd effect verwacht worden.

Het thema vormde de vierde pijler van deze Boekenweek. Het thema *Eeuwig El Dorado* leverde het bewijs dat het mogelijk is om geheel los van jubilea, trends en hypes een krachtig en effectief Boekenweekthema te ontwikkelen. Met alleen maar het constant aanwezige Latijns-Amerikaanse en Caribische element in het algemene boekenaanbod als aanleiding. Met Carolijn Visser als auteur van het Boekenweekessay *Het goud van Bonanza*, dat in een oplage van 59 000 exemplaren af-trek vond (48 000 exemplaren in 1995). Met het magazine *Eeuwig El Dorado* dat tot stand kwam onder redactie van Michiel van Kempen, Harrie Lemmens en Maarten Steenmeijer en dat in een oplage van 125 000 exemplaren verspreid werd (138 000 exemplaren in 1995). Met thema-acties van onder meer J.M. Meulenhoff en De Bezige Bij. En met uitgebreide toernees van Frank Martinus Arion en Cynthia McLeod.

Er was een algemeen Boekenweekaffiche van Anthon Beeke. De winkelatalages werden opgesierd met een schilderijlijst van blikkunstenaar Theo Berlie. Het-

zelfde, typisch Mexicaanse, materiaal was ook verwerkt in het veelkleurige *Candelero Milagro* dat diende om de genodigden in de stemming te brengen voor het Magisch Boekenbal, op 12 maart in de Stadsschouwburg te Amsterdam. Alvorens het tropische feest losbarstte, verzorgde Kamagurka in de gedaante van Kamiel Kafka het zaaloptreden. Daarna konden de andere medewerkers de mouwen oprollen: Caribbean Express, Tierra Caliente, Excelsior, Trio Vera Cruz, Duo Ducato, Mabel Gonzales, Lalo en Mirta Diaz, Tayrona, Michael Helmerhorst, Henri Kalb, Mark Kingsford, fotograaf Karoly en de Boekbladredactie als dj's. Er waren zes cameraploegen op het bal en Paul Haenen ruimde zijn tv-programma in voor een rechtstreeks verslag.

Deze Boekenweek vormde voor de CPNB het aangegeven moment voor twee veranderingen die minder in het oog lopen, maar daarom nog niet zonder belang zijn. Besloten werd om voortaan de eigen boekuitgaven te laten drukken op honderd procent chloorvrij geproduceerd papier. Een besluit dat naadloos paste in de campagne die Greenpeace aan het voeren was voor een ecologisch verantwoorde papier- en pulpproductie. Op de CPNB-persconferentie van 5 februari was Greenpeace-directeur Ton Tukker te gast om deze campagne toe te lichten.

De andere nieuwigheid was dat de CPNB met ingang van de eerste grote actie van 1996, de Boekenweek dus, de bibliotheken in de gelegenheid heeft gesteld om rechtstreeks actiematerialen af te nemen. Totnogtoe waren de bibliotheken slechts incidenteel in de gelegenheid om in te haken, waarbij het NBLC een bemiddelende rol vervulde. Een continue samenwerking sprong steeds af op logistieke knelpunten. Nu het hele traject van bestellen, uitleveren en factureren bij de CPNB een hoge graad van automatisering heeft bereikt, is het mogelijk geworden om met de bibliotheken een rechtstreekse relatie aan te gaan.

Resultaat van de nieuwe stap is dat er thans driehonderd bibliotheken zijn die bij de CPNB een betaald abonnement hebben genomen op toezending van de aanbiedingsfolders van de belangrijkste acties. Dit abonnement geeft ze het recht om materialen tegen de CPNB-ledenprijs te bestellen, voor zichzelf en hun filialen. Uitlevering geschiedt via de boekhandel. Boekuitgaven vallen buiten de regeling; die blijven aan de boekhandel voorbehouden. Zo worden de CPNB-campagnes breder zichtbaar en wordt extra inhoud gegeven aan de doelstelling van de CPNB niet alleen het boekenbezit te bevorderen maar ook het lezen.

Maand van het Spannende Boek

23 MEI T/M 29 JUNI

De Maand van het Spannende Boek heeft tot doel de minder regelmatige boekenlezer tot boekhandelsbezoek, respectievelijk het lezen van een boek te bewegen.

De Maand van het Spannende Boek kende een enigszins grillig verloop. In verband met het EK voetbal werd het begin van de Maand een week naar voren gehaald – een goede greep. Tijdens het EK zakte de drukte in de

winkels zoals verwacht in; het mooie zomerweer deed daar nog een schepje bovenop. De laatste weken van juni trok de drukte in de winkels opnieuw fors aan.

Voor de tweede maal was er een gratis geschenk, *Betrapt* van Elizabeth George, waarvan de boekwinkels er 347 000 weggaven bij aankoop van ten minste f 29,50 aan algemene boeken (323 000 in 1995). De auteur – die met haar nieuwste reguliere thriller doorbrak in de bestsellerlijsten – bracht rond het begin van de Maand een bezoek aan Nederland. Ze was eregast op een feestelijke bijeenkomst in het Amstelhotel, waar tevens de nominaties van Bruna's Gouden Strop bekend werden gemaakt. Ook signeerde ze in diverse boekwinkels.

Naast de Gouden Strop vormde *De week van de spannende radio* een nieuw parallel-evenement. Van 27 mei tot en met 1 juni stond Radio 5 in het teken van spanning in allerlei soorten en maten.

Forse reclame-injecties maakten de campagne compleet. De huis-aan-huiskrant: één miljoen exemplaren via boekwinkels, bibliotheken, De Telegraaf en huis-aan-huisverspreiding rond de deelnemende winkels. De Sterspot: 52 uitzendingen met het geschenkenboekje in de hoofdrol.

Wat er van de Maand van het Spannende Boek in Vlaanderen merkbaar was, hing de laatste jaren af van wie er toevallig de Vlaamse monopolhouder van de actie-auteur was. In het verslagjaar besloot de Vereniging ter Bevordering van het Vlaamse Boekwezen om de Maand van het Spannende Boek in eigen regie te nemen. De CPNB gaf toestemming voor het gebruik van de naam, het logo en het geschenkenboekje.

Kinderboekenweek

2 T/M 12 OKTOBER

De Kinderboekenweek heeft tot doel om, via een gemeenschappelijke inspanning van scholen, bibliotheken en de boekhandel, kinderen tot en met elfjaar met het boek en het lezen in aanraking te brengen. Het jaarlijkse thema van de Kinderboekenweek dient om meer samenhang en effect te geven aan de activiteiten waarmee alle betrokkenen aan de Kinderboekenweek invulling geven.

De 42ste Kinderboekenweek stelde met het thema *Heksenketel* sprookjes, mythen, sagen, legenden, fabels en volksverhalen centraal. Imme Dros schreef het Kinderboekenweekgeschenk *De huiveringwekkende mythe van Perseus* en Harrie Geelen illustreerde het. Het bereikte een oplage van 239 000 exemplaren (228 000 in 1995). Het prentenboekje *De Koning bakt een huis* van Annemarie van Haeringen kwam uit in 82 000 exemplaren à f 3,95 (82 500 in 1995). Ook het algemene *Heksenketel*-affiche was van haar hand. Er waren 260 000 Kinderboekenmolens (evenveel als in 1995) en 337 000 Huis-aan-huiskranten (tegen 381 000). De openingsmiddag vond plaats in Muziekcentrum Vredenburg in Utrecht, met een openingsact van goochelaar Hans Kazan.

Na een jaar zonder sponsor lukte het om met ingang van 1996 opnieuw een bedrijf aan de Kinderboekenweek te verbinden. De CPNB sloot een driejarige over-

De schrijver en dichter Frank Martinus Arion (Curaçao, 1936) hield in het kader van de Baekenweek de afgelopen week een serie lezingen. Arion brak in 1973 daar met de roman *Dubbelspel*, die bekrand werd met de Van der Haagtprijs. Arion woont op Curaçao waar hij directeur is van het taalbureau 'Instituto Lingwistika Antiano'. Arion is getrouwd met Trudi Gudo. Zij hebben een dochter, Margina Isis (16).

Foto Vincent Mantzel

woensdag 13 maart

Keelpijn. Verschrikkelijke keelpijn. Geen keelpijn, huijgpijn. Over enkele ogenblikken verdwijnt dat orgaan in mijn keelgat. Zo voel ik me de ochtend na het Boekenbal. Het was wel leuk allemaal maar ik hoor vanavond in Assen mijn eerste lezing te houden. Uit een serie van acht. Als het niks wordt, stel ik niet alleen mijn hooggeëerd publiek teleur, maar ook het efficiënte team van Schrijvers School Samenleving (SSS) dat dit alles heeft voorbereid.

Niks anders dan mensen ontmoet ik eigenlijk: Rudi Fuchs, met wie ik in Leiden gestudeerd heb; in dertig jaar niet meer gezien. Aric van den Berg, die voor mij een heuglijke mededeling heeft het boek met de lezingen die het vorige jaar bij het negentigjarige jubileum van de V.V.L. gehouden zijn, krijgt als titel een uitdrukking die ik toen in mijn lezing heb gebruikt: *De zwarte van vlees*.

Enkele Nederlandse schrijvers zijn in de loop der jaren voor mij familieleden geworden; het doet me altijd goed ze weer even te zien. Gisteravond was ik dubbel zo uitgelaten omdat ik per 1 maart 1996 met de vut ben gegaan, zoals dat hier heet. Aan dansen kwam ik niet toe. Al had ik de meest sexy danspartner die ik me wisten kon, Denise Jannah.

In Assen treden Cynthia McLeod en ik een verhalenverteller op. Onze interviewster is een Nederlandse, moeder en politica. Als ik aan de moderne vrouw van de toekomst denk, stel ik mij dat voor: moeder, geleerde en politica. Cynthia brengt twee typen herinneringen in leven. Die aan haar man, die ook een studiegeenoot van mij was uit Leiden en een interessante niet-schrijvende filosoof. Ik ben nog ceremonieel meester geweest bij hun huwelijk. Cynthia herinnert me ook aan de zes jaar dat ik aan het Surinaamse Taleninstituut in Paramaribo Nederlandse literatuur heb gedoceerd. Het was eigenlijk werk dat ik ook als hobby zou hebben gedaan. We bestudeerden bij voorkeur die schrijvers die de door de nationale literatuurkritiek buiten de literatuur trachten te houden. Hoewel deze activiteit door anti-kolonialistische gevoelens werd ingegeven, leidde ze vaak tot beter begrip van oude literatuur, omdat ze blinde vlekken in de informatie invult. Zo heb ik daar de puzzle van de *Camera Obscura* kunnen invullen met de anti-koloniale, pro-abolitionistische visie van Hildebrand, waardoor de coherentie van *De familie Kege* optimaal wordt en het boek niet alleen pruisbaar maar zelfs modern; misschien zelfs een opstap voor de Maxavelaar. Ik ben van plan deze draad weer op te nemen in het *Het Kraal... Nederland*, een project dat ik aanstaande vrijdag met mijn uitgever ga bespreken.

Donderdag

Nooit meer verplicht zijn te werken. In hotel De Filosoof waar ik vandaag een filosofische bijeenkomst hebben, zie ik dat de filosofie eendielig van de abstracte bereikt tot het leven zelf is gedaan.

Stefan Carr, Ida Jongsma en Dries Boele hebben meer dan tien denkers bereid gevonden om het nu eens niet over de ziel of de dwaasheden van Descartes te hebben maar over 'Anatomie van voetbal als absurditeit', 'Sex: een onmogelijk gebeuren', 'Winkelen'. En wat mij vooral aansprekt in deze blijde toestand van mijn ziel: *Waarom werken wij?* Broeders, een van de populairste *merengues*, *El Negro del Batey* waarmee ik hen opgegroeid, en waar ik helaas eigenlijk te weinig aandacht aan heb besteed, zegt het zo:

*Ze noemen mij de losbandige Neger
Want werken is mijn vijand
Werken laat ik maar aan de ezel
over
Want God heeft het werken als straf
bedacht*

De enige correctie die ik wil aanbrenge, is de toevoeging: *verplicht werken*. Verplicht lesgeven, aan school of universiteit; Verplicht adviseren, minister of directeur; verplicht schrijven. Bijvoorbeeld één boek elk jaar omdat je anders vergeten wordt. Bij de televisie weten ze er alles van. Voor het programma *Televisier*, dat eergisteren is uitgezonden over een ontmoeting tussen Henry Thijssing-Boer en mijn persoon is drie dagen in honger en kou gefilmd. Voor een programma van acht minuten! Eén op de vijfhonderd dus! Zo hoort het. Zoals de camera loopt, loopt en loopt, zo moet je lang rondlopen om één boek op te leveren. Vraag het maar aan Tip Marugg. Die doet het ook rustig aan al heeft hij het er altijd over, dat ik met een schrijfblok zou moeten worden opgelost om niets anders te doen dan schrijven.

Ik moet een belangrijke klus klaren voor ik me op weg naar Roosendaal begeef: acceptgirokaarten maken om tijdens mijn lezingen geld voor onze school in te zamelen. Een huidige noot is alvast

Een experimenteel schrijver weet niets en heeft eigenlijk ook geen onderwerp

dat de afdeling Groningen van het Humanistisch Verbond die in november haar 50-jarig jubileum viert, een donatie wil doen aan onze Kolegio Erasmo. (We hebben drie miljoen nodig om een nieuwe school te bouwen en een permanente wetenschapstentoonstelling in te richten).

Als ik op het punt sta het hotel te verlaten, belt Eddy Wijngaarden op of ik op zijn kantoor langs wil komen. We zijn bezig te onderzoeken of we tot een verfilming van *Dubbelspel* kunnen komen. Ik spoed me erheen na een kort bezoek aan de Postbank in de Bijlmer. Een heel andere Bijlmer dan waar ik in begin zeventig met mijn vrouw Trudi Guda een jaar heb gewoond.

Van Edy hoor ik dat er om drie uur die middag in café De Kroon een nieuwe cultureel tijdschrift gelanceerd wordt. Het heet *Roof* en wil een onderdak zijn

HOLLANDS DAGBOEK

Frank Martinus Arion

voort dat deel van de cultuur oot in deze zogenaamde multiculturele samenleving niet aan hod komt.

Eén van de initiatiefnemers heeft het over 'vijf allochtonen die in hetzelfde schuifje zitten enz'. Dat klinkt al bedreigend: een vertegenwoordiger van Vroom en Dreesmann vindt dat met 'eigen schuifjes' autochtonen kunnen worden uitgesloten. De initiatiefnemer hoort volgens mij nute te antwoorden: Barst! Maar dat kan natuurlijk niet als je een tijdschrift lanceert waarin je hoopt dat ook Vroom en Dreesmann gaat adverteren. De initiatiefnemer wringt zich dus in bochten om het onmogelijke te zeggen: 'Een tijdschrift waarin de uitgesloten aan bod komen zonder hun uitsluiters uit te sluiten.'

In Roosendaal vind ik de vorm die ik eigenlijk verder bij mijn voordrachten wil aanhouden. Een aantal gedichten, een stuk uit *Dubbelspel*, een stuk uit *Nobele Wilken* en een stuk uit *De Laatste Vrijheid*. Het zoveel mogelijk daarheen zien te leiden, dat het publiek en ik het meer over het hoe dan het wat hebben. In de loop der jaren ben ik toch iets te veel in de richting van het wat getuud. Terwijl ik van mezelf vind dat ik een experimenteel schrijver

ben, zij het meer in de zin van Emile Zola dan van de vijftigers. Een experimenteel schrijver weet niets en heeft eigenlijk ook geen onderwerp. Hij wil juist dingen aan de weet komen. Wreed als kinderen die dieren opensnijden om te weten hoe ze binnenin tikken, brengt hij een aantal figuren bij elkaar in een bepaalde tijd en ruimte en noteert wat hun reacties onder die druk zijn. Lachen ze? Barsten ze? Dat alles zoveel mogelijk op een manier die maakt dat de lezer zijn huwelijks- en verjaardag vergeet, zijn vliegtuig mist, zijn eten laat aanbranden, in de berm terecht komt enz.

Vrijdag

Vanmorgen heb ik eerst een gesprek met een van de begeleiders van mijn proefschrift, daarna op de Bezege Bij een bespreking met mijn uitgever Albert Voster (Ik moet trouwens niet vergeten dat mijn dochter op 21 maart a.s. jarig is. En dat ik dus moet oppellen).

Drie zaken bespreek ik met Albert. 1) Gedichten; de mensen voor wie ik zondagmiddag in Harderwijk optreed, geven altijd als er een schrijver bij hen op bezoek komt een blad uit: Lyra. In mijn geval hebben ze daarin ook een aantal van mijn verspreide ge-

dichten gepubliceerd. Dat heeft bij mij het idee van een bundel weer wakker gemaakt.

2) Een boekje over de ereoeloe contacten van Nederland vanaf de 17de eeuw. *Het kroese Nederland* en 3) een biografisch geschrift voor mijn dochter omdat al haar oma's van vaderskant al dood waren toen ze geboren werd.

Die avono in Oosterwoerd word ik weer geïnterviewd door zo'n prachtige renaissancestische jonge mevrouw: jong, kinderen, gestudeerd en sociaal geëngageerd. We hebben de grootste lol daar: ten eerste met het verslag in *de Volkskrant* van mijn optreden in Assen, met daarbovenop de lezing van het wulpse gedicht *Blanke Negerinnen* dat het uitgangspunt van dat verslag vormt. Met de Cubaanse zangeres Estrella Acosta, die een schat van mooie liederen vol beweging zingt. En met haar blanke bongo-begeleider André Groen, die mij herinnert aan een regel uit een gedicht, die ik zeker ook in mijn bundel zal opnemen. In *de Bamboebar in Amsterdam speelt een Hollandse jongen tegenwoordig fantastische tamtam*.

Zaterdag

De Nacht van het Boek in Eindhoven geeft aan hoe het Boekenbal in Amsterdam eigenlijk opgezet had moeten worden, met bijvoorbeeld vijf verschillende zalen, ieder bestemd voor een Zuidamerikaans ritme: *de son, tango, de guajira, de merengue* en, omdat de Antillen nog steeds in het Koninkrijk zitten, één voor de *tumba*.

en reservezalen voor de *rumba, guaguanco, chachacha, mambo*. Eindhoven heeft die zalen niet, maar wel twee andere unieke aspecten. Ten eerste wordt het optreden van de vijf schrijvers afgewisseld met de tango en guajira-muziek. Ten tweede heeft de Antilliaanse kunstenaar José Flores samen met deze schrijvers een kunstwerk gemaakt dat in 175 nummerde en getekende exemplaren onder het publiek wordt verlost.

Zondag

Mijn optreden in Harderwijk voor het literaire gezelschap Apollo is een hoogtepunt van deze toernee. De leden hebben mijn werk zo serieus bestudeerd, dat ik zo nu en dan het gevoel heb uit deze prachtige, oude stad afkomstig te zijn. Literatuur maakt mij mijn eigenlijk vrienden maken, familie maken.

Maandag

In Zutphen treed ik weer samen met Carolijn Visser op. Dat is aangenaam omdat deze dan door wijsheid en wereldwijdsheid wordt omgeven. Dat zijn zeer dure produkten in een tijd dat het nationalisme weer welig tierd van Sarajevo tot Bolkestein. De tweede aangename factor is dat de bibliotheek in een oude Gotische kerk is gevestigd. Als humanist kan ik me geen betere bescherming voor kerken voorstellen. De derde factor is dat een Nederlandse van de schrijvers interviewt en de avond leidt. Een vierde aangename factor is dat een groot aantal oude bekenden van mij zich de moeite hebben getroost om heen te komen. Onder hen Eris Stenfort Kroese en zijn vrouw. Hij gaf het studentenblad en de studentenalmak in Leiden uit waarin zoveel van mijn gedichten staan.

Dinsdag

Opnames voor ik nee al een boek. Leuke vragen van Aad van der Heuvel. Ten eerste de positie van de Nederlandstalige literatuur in het Caribische gebied. Ik meld, niet zonder enige trots, dat de Nederlandstalige literatuur in het Caribische gebied eigenlijk nooit loopt op de literatuur in de andere taalgebieden. Zo wordt bijvoorbeeld het thema van de creolisering van de blanke in het Caribische gebied door Cola Debroet al in 1934 aan de orde gesteld in zijn novelle *Mijn Zuster de Negerin*, terwijl dat in het Engelse taalgebied pas met Jean Rhys in de zestig jaren aan de orde komt.

Als ik aan de moderne vrouw van de toekomst denk, stel ik mij voor: moeder, geleerde en politica

Een tweede interessante vraag is de verhouding van de Nederlandstalige literatuur van het Caribische gebied tot de Nederlandse literatuur. Mijn standpunt is dat de literatuur niet aan geografische grenzen gebonden hoort te zijn. Ik heb nu eenmaal een broertje dood aan nationalisme, al kom ik op voor mijn kleine talen, het Papiamentu en het Nederlands.

In Deventer worden Cynthia McLeod en ik kundig geïnterviewd door niemand minder dan Gerda Havertong. De godin van de witte lach zit nog in een rolstoel, maar haar stem en haar humor zijn al volkomen de oude.

Woensdag 20 maart

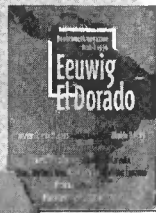
Onlangs de wedstrijd Ajax-Isoorussia toech een volle bak in Anstelveen. Ook zeer geïnteresseerde jongere mensen. Lekker meer aandacht besteed aan het hoe dan het wat.

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

DE SELECTIE KRANTENKNIPSELS OP DE KOMENDE PAGINA'S
GEEFT EEN INDRUK VAN DE WERKLANK VAN DE CPNB-CAMPAGNES.

Warmbloedig magazine

Schrijven reizen het en parallel
Over García Marquez, Guimarães Rosa, Ubaldo Ribeiro
Columbo de grote verrijper
Met Carlos Fuentes, J. Reyes de Carvalho, Frank Martin Arión
Boekenverzicht
Plus de nieuwe vertaalde poëzie

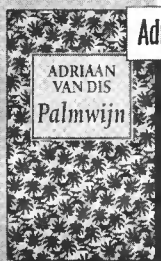
één gulden

Boekenweekgeschenk

Adriaan van Dis schreef het boekweekgeschenk voor 1996. De schrijver van de autobiografische getitelde roman 'Indische fruiten', waarvan maar liefst 250.000 exemplaren zijn verkocht, schreef de paperback 'Palmwijn'. Dit krijgt het cadeau als u tijdens de Boekenweek voor minimaal f 14,50 aan boeken koopt.

gratis

Bij aankoop van f 14,50 aan boeken tijdens de Boekenweek 1996

Adriaan van Dis

De schrijver van het boekweekgeschenk 1996 is een begaafdheid stijlvol en werd een van de populairste schrijvers van ons land. Vier eerdere titels zijn ter gelegenheid van de boekenweek nieuw uitgegeven. Bovendien is in een beperkte oplage de CD 'Indische Druiven' te koop, waarop de auteur op indischwesterse wijze fragmenten die hij zelf uitkeek, voorleest. Een indrukwekkende belevenis! Het gaat hier wel om een beperkte oplage, dus snel bestellen... De prijs voor deze unieke CD is slechts f 39,90. (duur: 60 minuten)

Boekenweekessay 1996

Carolijn Visser trok 13 jaar geleden naar Maragans en leerde het belangrijkste van de land om een veel vroeger in te nemen. Zo miste een reis naar Bonanza, waar vijf maanden werd. Zo miste het boekweekessay. Het boek van Bonanza dat uitgegeven wordt ter gelegenheid van de Boekenweek 1996

4,95

Carolijn Visser

Carolijn Visser (1966) heeft zich met haar reisverhalen als 'Blijgend Bamboe', 'Hoge bomen in Rano' en haar recente verschoten bloemlezing 'Weg van hier' geprofileerd als een betrouwbare en levendige waarnemer. De vier succesvolle van Carolijn Visser zijn tijdelijk in een nieuw omhoog getrokken en kosten slechts 5 gulden per stuk.

Inhoud van het thema van de Boekenweek 1996 heeft boekhandel C. Pet & C. een uitgebreid assortiment Latijns-Amerikaanse literaire samengesteld. Met aandacht voor schrijvers als Carlos Fuentes, Mexico ('De dood van Arzobispo' (1947) en 'Apollonia en de boeren'), Laura Eguarod, Mexico ('Maar reizen en vertellen'), Gabriel García Márquez, Colombia ('Honderd jaar eenzaamheid' en 'Liefde in tijden van cholera'), Pablo Neruda, Peru ('Luz Inca'), Mario Vargas Llosa, Peru ('Het graven van'), Frank Martin Arión, Curaçaou, ('Dobbelganger' en 'De laatste vijand'), Christian Garcia, Cuba ('Labaanse dromen'), Derek Mahar, Trinidad ('Winters'), Albert Huisman, Suriname ('Kroniek van Eldorado') en 'Toussaint van Suriname'), Julio Carreras, Argentinië ('Maya, een kindspiegel') en nog veel meer. Kortom, boekhandel C. Pet & C. gaat Latijn!

goes latin

epetby

hoogveen

Eeuwig El Dorado

Boekenweek 1996 13-23 maart

De toekenning van de Nobelprijs aan Gabriel García Márquez in 1982 was meer dan een individuele bevestiging. In hem werd een indruisende literatuur gezien, de Latijns-Amerikaanse, die zich in de tweede helft van deze eeuw een positie verworven welke eerder werd opgevoerd door de Franse, de Duitse en later door de Angelsaksische vertalingen. Simbolisch behoren veel schrijversbezuiden de 'Rio Grande' ook in ons land met de grote publicatiehuizen. Denk a maar eens aan Isabel Allende, Mario Vargas Llosa, Laura Eguarod en, uiteraard, Gabriel García Márquez. De Latijns-Amerikaanse roman is niet meer weg te denken uit de schappen van de Nederlandse boekhandel. Alle reden voor het oprichten van een monument. Dat gaat gebeuren van 13 tot en met 23 maart als tijdens de Boekenweek 1996 de aandacht is gevestigd op literatuur uit Zuid-Amerika en het Caribisch gebied. Met: 'Eeuwig El Dorado', een verwijzing naar de mythe over een koninkrijk genaamd El Dorado (de verplegde) die Europese ontdekkingsreizigers ervan overtuigde dat zich ergens in de binnenlanden van Latijns-Amerika een paradijselijk goudland bevond. Maar 'Eeuwig El Dorado' is meer dan een thema. Het is vooral een bruisend boekentee die om boekhandel, C. Pet & C., tien dagen lang behoort op zijn kop zet. Hoe a daar maximaal van profiteert, leest u op deze pagina. Een blesok aan onze boekhandel is nu meer dan de moeite waard. Wat te denken bijvoorbeeld van het boekweekgeschenk. De paperback 'Palmwijn' van een van de populairste schrijvers van ons land, Adriaan van Dis, krijgt u tijdens de boekenweek van ons cadeau. Als u voor minimaal f 14,50 aan boeken koopt. En dan is er het speciale boekweekessay van Carolijn Visser. De titel: 'Het goud van Bonanza'. De prijs: slechts f 4,95. Speciaal uitgegeven ter gelegenheid van de Boekenweek 1996. Dus, niet er tijdens de Boekenweek 1996 een heerlijk magazine in de boekhandel met als titel: 'Eeuwig El Dorado'. De prijs: slechts f 9,90. Kies nu voor en ontdek uw geschieden bijdragen. Fitte en non-Fitite. Buva bene!

Aanbieding: Boek & CD

Het groot Zuid-Amerika leesboek & Compact Disc

Het groot 'Meinlenhoff Zuid-Amerika' leesboek geeft een rijk overzicht van alle aspecten van de magische diversiteit van Zuid-Amerika. Zoals die wordt opgevoerd in de verscheidenheid van romans en verhalen die deze wereld rijk. Maar vele bekende namen heeft dit boek ook allerlei bijzondere ontdekkingen. De paperback reikt naar liefst 250 Meidelen en is te koop voor slechts f 39,90. Het boek is ook gebonden met de CD 'Latin Dancer' te koop. Hierop staat een compilatie van bekende Latijns-Amerikaanse dansen als:amba, Mambo, Salsa, Perereque, Conga, Tango en Cha Cha Cha. Boek en Compact Disc samen:

59,90

Semana del libro 1996 del 13 al 23 de marzo

afdeling boekhandel - hoofdstraat 83-87 - hoogveen - telefoon 0528 265131 - fax 0528 271192

Harry Mulisch was er niet Diepe decolletés en gestolen panty's

Door Inge van den Blink

Amsterdam—Columnist Iheo van Gogh, vergezeld door Hermine Landvreugd, had voor de gelegenheid zijn bootschoenen uit de kast getrokken en daar zorgvuldig zijn oudste t-shirt bij uitgezocht. Lydia Rood daarentegen was dinsdag nog speciaal de stad in geweest. Ze had samen met haar vriend een opmerkelijk rood rokje uitgezocht met een spinternieuwe rode beha, die ze over haar t-shirt heen droeg. „En die panty heb ik vanmiddag per ongeluk gestolen bij de Bijenkorf.” Rood-zwart, panty-terroef. Zo gaat men in stijl naar het boekenbal. Eeuwig El Dorado.

Harry Mulisch was er niet opmerkelijk, want hij is er altijd wel. Het boekenbal, conform het thema in Latijns-Amerikaanse stijl, dus veel rood-zwart en veel vurige muziek, werd weer onderweerd in de Amsterdamse Stadsschouwburg gehouden. Lekker onder elkaar: schrijvers, uitgevers en journalisten. Dat levert onverwachte tafereel op. Zo zagen we nágenoege devoltagereactie van het Boekblad vakblad voor de boekhandel, achter de draaitafel. Ed van Eeden en Fred Spek als discjockey. Het swingde de pan uit.

Belangrijkste gast op het feest wasiteraard grijze eminentie Adriaan van Dis, schrijver van het boekenweekgeschenk Gedrang en flitslichten bij zijn binnenkomst. televisielampen. Daarna kun de theatrale opwarmer van de avond beginnen, een optreden van Kamagurka. „In België is dit programma waarschijnlijk heel shockerend,” zei uitgever Joost Nijssen (Balans) achteraf. In Nederland dus niet. Kamagurka's lol zit tussen grofen blauw, met poep, seks en gehandicapten als rode draad. Sommige aanwezigen moesten er 'toch wel heel erg om lachen', anderen vonden het al heel wat dat de Vlaming niet weggefloten werd. Dat gebeur-

de Lenette van Don een paar jaar geleden wel. Van Kamagurka hebben we in ieder geval geleerd wat een 'orisme' is: een afisme dat nog niet af is. Voorbeeld: 'wie roet in het eten gooit mag het gerust laten aanbranden want...' Vul aan naar eigen goeddunken.

Edzard Mik, die vorig jaar bij De Arbeiderspers debuteerde, had Kamagurka gemist maar was daar niet rouwig om, zei hij. „Ik hou helemaal niet van cabaret. Ik krijg dan altijd het gevoel dat ik zo'n rare

grijns om mijn mond krijg, ook als ik het helemaal niet leuk vind.” Ook Mense van Keulen kwam pas lateraan. „Ik heb vandaag in Duitsland twee groepen kinderen voorgelezen uit vertalingen van mijn kinderboeken: 'Tomme Bahnhof', 'Freunde des Mondes' en 'Herr Ratti'. Ik had eigenlijk helemaal geen zin om nog te komen, en was zelfs mijn toegangskaartjes vergeten. Dus moest ik om ze te halen weer terug naar huis met de taxi.”

Duffe boel

Bij het bal na leek het aanvankelijk een beetje een duffe boel, zoals de hele avond een wat matte aangelegenheid was ondanks het ravijndiepe decolleté van Simon Vinkenoo's gezellin en ondanks de onverwachte aanwezigheid van Renate Dorrestein. Later werd er toch wel flink geswind op de dansvloer door onder meer Manon Uphoff (onvermoeibaar), Martin Ros (onvermoeibaar) en Lydia Rood (onvermoeibaarst).

De laatste vertelde dat haar erotische roman Gedeelde Genoegens goed verkoopt, maar dat het boek niet bepaald haar 'hartelapje' is.

„Eerst was de vrouwelijke hoofdpersoon te vrijgevochten naar de zin van mijn uitgever, toen heb ik haar een stuk braver gemaakt, omdat de vrouwelijke lezers het boek anders niet zouden pikken.” Daarna moest er weer wat anders omgeknutseld worden. Vrolijk: „Ik haat dat boek!” Ze haalt de schouders op en begeeft zich weer naar de dansvloer.

Daar treffen we ook Joost Zwargeman met critica Jessica Durlacher. Haar man, Leon de Winter, is eerder op de avond al naar huis gegaan, volgens afspraak. Zo gaat als jesamen een kind hebt. Joost Zwa-

Lydia Rood, 'onvermoeibaarst' op de dansvloer tijdens het boekenbal in de Amsterdamse Stadsschouwburg. (Foto Peter Boer)

german amuseerde zich inmiddels prima. „Ik ben sinds mijn zoon geboren is weinig de deur uit geweest, en dan is het leuk om weer eens onder de mensen te zijn.” Van de generatie nix ontbrak Ro-

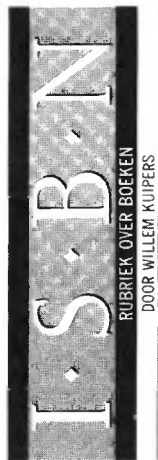
nald Giphart op het bal, maar dat werd goedge gemaakt door de aanwezigheid van een Utrechtse onderdeling van de nieuwe lichting schrijvers Manon Uphoff, maar ook Arjan Witte en Tommy Wierin-

ga. De laatste twee bestoten bleek een boek met werk van Utrechtse schrijvers uit te gaan geven. Titel 030, in navolging van een zojuist verschenen Groningse bloemlezing 050.

Veertig boeken voor de Boekenweek

Ner als Wim de Bie had ik deze week het Boekenweekschek van vijf gulden. Het is er alweer een nieuwe Boekenweek, met alweer een nieuw geschenk. Wat koop je daarbij? Aan het jaar dat vergeleed hield ik veertig boeken over die ik niet graag had gemist en met liefde nog eens onder de aandacht breng.

1. Van de Kroatische auteur Miroslav Krleža dook eind vorig jaar ineens een herdruk op van de vertaling die L. van Vijmen in de jaren zestig van de roman *Op de rand van het verstand* maakte, een schitterend boek, waarin op een Celine-achtige manier de domheid wordt betreden en de waarheid wordt gezegd. (Prometheus, f. 29,90).
2. De humanist Rabalais schreef *Gargantua en Pantagruel*, satire die een wetswaai niet eigentijdse, maar grotendeels nog steeds vermakelijke strekking heeft. Dank zij *taeze* nieuwe vertalingen, één van Théobald van J. M. Vermeer-Pardoen. Deze laatste editie is mooier. (Van Gennep, f. 69,50).
3. Wessel te Gussinklo verdiepte zich in *De opdracht* op Vestidijkachtige wijze in de puber Ewout Meysers en zijn gekuilde machsdromen tijdens een zomerkamp op de Veluwe. Traag, maar voor een lezer die geduld heeft. (Meulenhoff, f. 49,90). Inmiddels heeft Te Gussinklo, geen vreeschrijver, zijn *oeuvre* uitgebreid met de novelle *Het engelje*.
4. Bij sommige boeken moet je oppassen er niet al te zeer in reclame-achtige superlatieven over te spreken, maar bij *Angst* van Graaflink en Ramos valt me dat niet mee. Wat heb ik gemeten van dit fascinerende verhaal over het bekleemde leven van de kantoorklerk Luis da Silva, die in zijn hart een kunstenaar is en bezeten raakt van een

bejaardenhuis waar de (joodse) bewoners *Hamlet* opvoeren (en de herinneringen aan het geteisterde Europa komen bovendrijven) al in het Nederlands vertaald en nauwelijks opgemerkt. (Balans, f. 34,90).
- 14. Van Charles Baudelaire werd *Les Fleurs du Mal* (De bloemen van het kvaad) maar liefst twee keer vertaald, daar is voldoende over te doen geweest, maar *Le Spleen de Paris* (De melancholie van Parijs) mag er ook zijn. Deze *petits poèmes* en prose, deze kleine gedichten in proza bevaaten prachtige schetsen van het negentiende-eeuwse Parijs. (Ambo, f. 47,90).
- 15. In *Ruisserd gruis*, het laatste boek van W. F. Hermans, lijkt de schrijver definitief al te rekenen met het van Marcel Reich-Ranicki op de Duitse tv enthousiast. Maar toen was dit boek over een Aprocryfaans

16. Willem Brakman, ik weet het, die leest niemand die niet al zijn werk door de jaren heen regd voor regel heeft ingetrokken, schitterde met *Een voorreffelijk ridder*, waarin Don Quichotte zich door een Nederlands dame laat temmen (Quercio, f. 29,90).
- 17. De geheel vergeten Britse auteur Joelyne Brooke werd ons als schrijver teruggeschonken door de vertaling van *Het leken van een getrokken zwaard*, een beklommen roman over een geheim leger in wankelmoedigheid door zijn onuitsproken homoseksualiteit, *contre coeur* wordt ingehijld. (Coppens & Franks, f. 47,90).
- 18. Het *Verzamelde werk* van de Poolse tekenaar en graficus Bruno Schulz, die in 1942 door een nazi-officier werd doodgeschoten, werd door Meulenhoff in een nieuwe editie met een beperkte oplage (duizend stuks) uitgegeven. Dat was te weinig. Vorige week zag een papieren van Alan Iser *West End Avenue*. (Ambo, f. 47,90).
- 19. Van *Het leven een gebruiksaanwijzing*, die fantastische boedelbeschrijving van een huis in Parijs, van Georges Perec, kan ik me voorstellen dat niet iedereen er met-

een aan begint. Het moet nogal gaan in *Huldringen* om een *fictieve* biografie, waarin zeer levendig schied gedaan wordt aan tijd die verdwenen is of bezig is te verwijderen. (Quercio, f. 27,50).
- 26. Bij poëzie is het moeilijk er in kort besiek iets over te zeggen, ze is als het om de hermetische gesloten verzen van Kees Owens gaat. *Intingering* is zijn bundel *Aldarnitigen* wel, juist, doordat elk woord, elke regel je dwingt je eigen taal te doen opgaan in die van Oud-Nidas. (AP, f. 89,-).
- 20. Aanzienlijk toegankelijker is *Een lach in het donker*, de roman van Vladimir Nabokov, waarin hij zo sublim de draak steekt met een cliché-verhaal over overspel, dat je nog steeds een vak kan zijn, dat authentiek menselijk drama stuit. Het boek verscheen in de moole Nabokov-reeks van De Bezige Bij, waarin tegelijkertijd *Betek* zijn uitkwam. (f. 43,90 en f. 51,90).
- 21. *De Volledige Werken van Louis Couperus* (Veen, f. 1895,-), die onze allig als we denken (Prometheus, f. 45,-, f. 73,-, gebonden).
- 28. Zuid-Afrika blijft voor ons, mede door de vele boeken uit dat land die hier tegenwoordig verschijnen, een soort *barland* en dat schept een band, maar wie in dat gevoel geraakt wil worden, moet niet bij Johnny Coetzee zijn. Zijn laatste boek, *De meester van Pretoriusburg*, gaat over Dostojevski, die in 1869 heimelijk vanuit Dresden naar Sint Petersburg terugkeerde omdat zijn zoon (het was zijn stiefzoon) was vermoord. (Ambo, f. 39,90).
- 29. Nanne Tepper kwam ogen-schijnlijk uit het niets met zijn roman *De eenzige jaartreiden* over een mogelijke geïsoleerd gezin in het noorden des lands, maar hij was er meteen op een manier die een debuut zelden overkomt. (Contact, f. 39,90).
- 30. Ook Russell Artus vestigde de kritiek niet de roman *Imaginatie*, een levensschets van een oude schrijver voor wie Victor van Vriesland model heeft gestaan. Ik dacht toen ik het boek voor het eerst las aan H. A. Gomperts, maar dat

Heijden heette, maar Patricio Canaponi (Meulenhoff, f. 34,50).
- 31. De Vlaamse Peter Verhulst schreef een zeer poëtisch boek over een egyptisch geval van liefde, *Het spiegelalbat*, dat veel te weinig is opgemerkt. (Prometheus, f. 34,90).
- 32. Louis Ferron ging in *Een tap in de wolven* verder met zijn exploratie van Haalen, waarvan hij (al)thans zijn literaire alter ego) even zeer gruw als Thomas Bernhard van Oostenrijk (De Bezige Bij, f. 34,50).
- 33. Maar liefst twee vertalingen waren er van Aischylos trilogie over koning Agamemnon, zijn vrouw Klytemnestra, zijn zoon Orestes en zijn dochter Elektra, van ene - *Orestia* - geboden, van M. d'Hane-Schellekens, de andere, *Het verhaal van Orestes*, van Gerard Koolhaas (Atheneum-Polak & Van Gennep, beide f. 49,90).
- 34. Van de Italiaanse schrijver Cesare Pavese verschenen succes- sievelijk al zijn romans in vertaling. De laatste was *De kameraad*, waarin Pavese de jonge Pablo, die alleen een beetje op zijn gitaar kan tokkelen, politiek bewust laat worden, tot en met de keuze: fascisme of communisme. (De Bezige Bij, f. 39,50).
- 35. In *Het zingen van de hele wereld* geeft Jean Giono, een man die in Frankrijk nu zo *heroordekt* is dat je zijn boeken in tal van uit- veringen in de winkels vindt, een uiterst rauw, vreemd, ongeconiseerd en -westim-achtig beeld van de Provence. (Coppens & Franks, f. 56,90).
- 36. *Brieven aan Sophie* van De- niderot (AP, f. 25,-).
- 37. *Het boek van biotief en dood* van Gerard Reve (Veen, f. 34,90; f. 49,90 gebonden).
- 38. *Mensen Beter*, deed één van *Het baraan* van J. J. V. Oskalk (Van Oorschoot, f. 65,-; f. 99,- gebonden).
- 39. *De laatste zucht van de Moor* van Salmaan Rushdie (Contact, f. 49,90).
- 40. *De ontzothbare roos*, ruini honderd gedichten van Jonge Lili Pogies, vertaald door Erik Coenen (Aalders en Co., f. 35,-; f. 55,- gebonden).

FOTO: AP

FOTO: DANIELA VAN ZIJLEN

FOTO: DPA

Albert Camus

Julio Cortázar

Jorge Luis Borges

CAROLIJN VISSER

Eeuwige zoektocht naar het eldorado

DOOR JAN VAN DAMME

Nee, Carolijn Visser gaat niet op reis met het idee ooit het magische goudland eldorado te vinden. Haar eldorado, weet ze, heeft niets te maken met de met goudstof bedekte indianenhoofden die ooit ergens in de binnenlanden van Colombia of Venezuela in een meer zou hebben geëerd. Toch blijft de schrijfster zoeken. En haar reizen leveren ervaringen op die het gevoel geven dat er misschien wel zoiets als een eldorado bestaat.

„Ik kom met terug uit Estland. Sinds de Muur gevallen is ben ik erg in Oost-Europa geïnteresseerd. Het verdwijnen van het Sovjetsysteem en wat ervoor in de plaats komt, dat houdt me bezig. In Tallin zie je nieuwe cafés en winkels, heel smaakvol allemaal. De mensen ontwikkelen een eigen gezicht, een eigen stijl. Ik sta daar en denk: 'Dit is dus Estland'. Voor mij is dat de bekoring. Daarvoor blijf ik in beweging". Het zou over warmere contrèren gaan. Over Nicaragua. Het boekenweekessay, dat Carolijn Visser in opdracht van de CPNB (Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek) schreef, voerde haar

Carolijn Visser is altijd op zoek naar een nieuwe bekoring. De schrijfster ging voor het boekenweekessay op speurtocht in Nicaragua.

naar dat Midden-Amerikaanse land. Visser: „Je kunt de opdracht voor zo'n essay op verschillende manieren aanpakken. Ik vond het nodig voor het boekje in elk geval een nieuw reis te maken. Toen ik in 1983 voor het eerst in Nicaragua was, wilde ik heel graag naar Bonanza, een dorpje in de jungle. Het kwam er niet van. Na het verzoek van de CPNB dacht ik: 'Dit is mijn kans'. Visser (Middelburg, 1956) geniet bekendheid als schrijfster van reisboeken. 'Grijs China', 'Hoge Bomen in Hanot', 'Verre reizen', 'Buigend bamboe' en 'De koude heuvels van Mongolie' zijn enkele van haar bekendste bundels. Ze debuteerde in 1982. Een jaar later was ze in Nicaragua, waar op dat moment een burgeroorlog woedde. De strijd ging tussen de Sandinisten en aanhangers van generaal Somoza, die in 1979 was verdreven. „Ik ging met een open vizier naar dat land toe. Er waren toen veel Nederlanders die met groot enthousiasme de Sandinisten steunden. Al snel ontdekte ik dat er in dat land toch ook minder plezierige dingen gebeurden. Mensen die voor onbepaalde tijd in de gevangenis werden vastgehouden, kranten die gecensureerd werden, vergaderingen van de oppositie die door knokploegen werden verstoord. De Nederlanders, die daar vaak voor een dik salaris aan het werk waren, vergoelijkten dat allemaal. Toen ik over die misstanden schreef, leverde dat boze reacties op van collega's en geëngageerde briefschrijvers".

Carolijn Visser had nog een goede reden om op haar schreden terug te keren. Haar man Wayne, een Australiër die ze in de jungle van Costa Rica ontmoette toen hij goud aan het zoeken was, wil zich als visser vestigen aan de Caribische kust van Nicaragua, in de buurt van Bluefields. „We gnaar er tijdelijk wonen in een kleine stad. De vissers daar hebben behoefte aan iemand die met een groter schip hun zeilbootjes kan begelei-

Carolijn Visser: 'Ik kan er niet veel aan doen dat de westerse bemoei-zucht schade aanricht. Ik kan er wel over schrijven'.

Anchiefoto

Den. Dat is wat Wayne wil doen. Hij was een goudzoeker. Ik heb wel een fascinatie met goud. In Nederland leef je met goud. Je hebt een heel administratief bestaan. Mensen die hun salaris regelrecht uit de grond trekken, dat vind ik prachtig". In 'Het goud van Bonanza' vertelt de schrijfster hoe de Amerikaan Smit pogingen ondernemeet om een tijdens het Sandinistische bewind in verval geraakte goudmijn weer exploitabel te maken. Culturen en ideologieën botsen, net als tijdens de burgeroorlog. „In de koloniale tijd

ging het om goud. Tijdens de Sandinistische jaren kwamen mensen om er een nieuwe maatschappij te vinden; om een droom te projecteren. Het schitterende oerwoud heeft de laatste jaren weer voor andere ontwikkelingen gezorgd. Westelingen komen om het oerwoud te redden, maar dikwijls draait het om eigen belang. Er is een machtige Duitse organisatie neergestreekt, die het woud wil conserveren. In de praktijk houdt dat in dat arrogante, dik betaalde Duitsers zo nu en dan uit Managua komen overgevoelgen. Zij trek

Carolijn Visser: 'Het goud van Bonanza' - f 4,95, verkrijgbaar vanaf 13 maart.

FEUILLETON

DE ERVEN-VANDIS

...MOOISTE DAT IK OOIT GELEZEN HEB.
DANK JE, DAT JE HET GESCHREVEN HEBT.

MIS JE JEZELF NIET
OP TELEVISIE?

MET HET BOEKENBAL,
AANSTAANDE DINSDAG,
BEGINT DE GIZ BOEKEN-
WEEK. ADRIAAN VAN
DIS SCHREEF DIT
JAAR HET GESCHENK,
"PALMNIJN". MAAR
HOENEL HET BOEK AF IS,
MOET HET ECHE WERK
VOOR VAN DIS NOG
BEGINNEN.
DE BARRE TOCHT
LANGS DE LITERAIRE
TALKSHOWS.
DE TOCHT LANGS
DE ERVEN-VAN DIS.

TEKENINGEN:
PAVL VD STEEN
IDEE: MNV, MM

EN DEZE KEER ALLE NOORSEN
HELENAN-ZELF BEDACHT?

IK ZIE BIJNA GEEN SPOREN VAN VROUWEN IN UW HUIS.
KLOPT DAT?

JA U DAAR!
IS DAT EEN ZES OF EEN NEGEN
VOOR VAN DIS?

MAAR ZEG NOU 'S EERLIJK:
GANT DIT BOEK OVER UZELF?

MARTIN, HOE WAS
DE "PALMWIJN"?

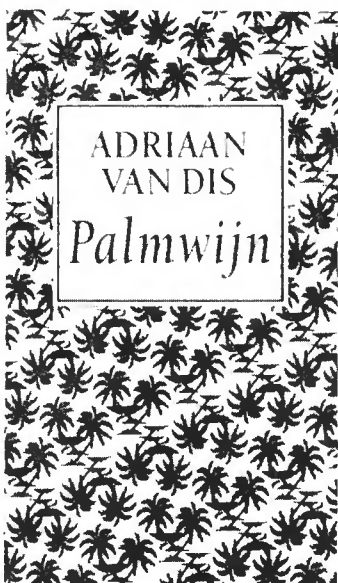

HEER VAN DIS, ONTRIEFT
EXCUSEZ LE MIT
EEN TUSSEN DOORTJE
'NOEM'?

LAAT OP DE AVOND,
NA EEN FORTE WANDELING

Boekenbranche als lichtend voorbeeld

Boekenuitgevers gebruiken steeds meer chloorvrij papier. Volgens Martijn Lodewijckx van Greenpeace Nederland zet die ontwikkeling wel door, maar is het de vraag hoe snel dat gaat. Vandaar dat het Boekenweekgeschenk ('Palmwijn' van Adriaan van Dis) op dergelijk papier is gedrukt, mede op verzoek van Greenpeace. Als lichtend voorbeeld voor de rest van papiergebruikend Nederland. De boekenuitgeversbranche gebruikt maar vijf procent van al het papier, 'maar het is een branche met een grote uitstraling', aldus Lodewijckx. Nederlands grootste papierinkoper voor boeken - Wolters Kluwer Rechtswetenschappen - gebruikt voor negentig procent van haar uitgaven chloorvrij papier. 'Het is wel moeilijk te controleren of het echt chloorvrij is', geeft Harry Leenders, inkoper grondstoffen bij Kluwer, toe. 'Het is een kwestie van vertrouwen van de papierfabrikant.'

Volgens directeur Maarten Asscher van J.M. Meulenhoff bv, uitgever van 'Palmwijn', wordt de helft van de algemene boeken - dus met uitzondering van school- en wetenschappelijke boeken - al op chloorvrij papier gedrukt. 'We letten er al op, maar gaan er steeds aandachtiger mee om', aldus Asscher.

Chloorvrij?

Palmwijn van Adriaan van Dis valt de eer te beurt als eerste boekenweekgeschenk gedrukt te worden op chloorvrij papier. Van Dis kan het niks schelen.

Anderen wel?

Henk Kraima, directeur van de stichting CPNB die de Boekenweek organiseert: 'Dit jaar is het in elk geval de eerste keer dat we er absoluut zeker van zijn dat het boekenweekgeschenk op chloorvrij papier wordt gedrukt. We hebben nooit eerder zo specifiek doorgevraagd. Greenpeace start dit voorjaar een campagne over bewust papiergebruik en nam in dat kader contact met ons op, of ze naar het boekenweekgeschenk mochten verwijzen als voorbeeld. We hopen vooral op een psychologisch effect.'

M. Lodewijckx, persvoorlichter van Greenpeace Nederland: 'In een mailing hebben we uitgeverijen gevraagd in de eerste plaats te letten op chloor, omdat dat het gemakkelijkst te weren is uit het productieproces. We weten dat een aantal uitgeverijen, zoals Lemniscaat, alleen chloorvrij gebleekt papier gebruikt, maar die zijn in de grote hoop van de CPNB-mailing gewoon meegegaan. In de volgende fase gaan we in dialoog met een aantal uitgeverijen, maar er zitten geen acties aan te komen, hoor. Nee, ik zeg niet welke uitgeverijen. Het is niet netjes om op de zaken vooruit te lopen.'

Gerlof T'Hooft, produktieman bij uitgeverij Lemniscaat: 'Ja, inderdaad, wij gebruiken ehloorvrij papier. Zeker al twee jaar staat in onze boeken het *milieustatement*, zoals wij dat intern noemen. Zal ik het even voorlezen?' *Dit boek is gedrukt op milieuvriendelijk, chloorvrij gebleekt en verouderingsbestendig papier en geproduceerd in de Benelux, waardoor onnodig en milieuverontreinigend transport is vermeden.*

'Het initiatief kwam van twee kanten. Milieu leeft onder de kinderen die onze boeken kopen en ook wij vinden het belangrijk dat er in de grafische productie aandacht is voor het milieu. En bovendien juichen onze auteurs het toe. Maar we hebben het nooit aan de grote klok gehangen, hoor. Het leek ons zo vanzelfsprekend.'

Kinderboekenschrijfster Licneke Dijkzeul, publiceert deze maand haar vijfde boek bij Lemniscaat: 'Of ik het gebruik van chloorvrij papier toejuich? Zeker. Er wordt al genoeg verknoeid en verbruikt. Een uitgeverij is per definitie een papierverlindend bedrijf. En de uitgeverij drukt het ook af in elk boek. Handig. Ten eerste krijg je er zo geen gezanik meer over en ten tweede laat je iedereen weten waar je mee bezig bent. Zelf koop ik ook chloorvrij papier en als ik met de

hand schrijf, gebruik ik ook de achterkant.'

Paul Hogervorst, directeur van boekhandel Broese Kemink in Utrecht: 'Boekenlezers zijn in het algemeen kritische consumenten. Dus in zoverre ligt het in de lijn der verwachting dat ze zich ook op dit gebied kritisch opstellen. Maar we hebben twintigduizend bezoekers per week. In dat geweld is het contact met de klanten niet diepgaand genoeg om dit soort kwesties te bespreken. Niet één boekverkoopster kan hier iets zinnigs over zeggen, durf ik te stellen. Maar het is natuurlijk wel goed dat het boek middels het CPNB een kreet slaakt vanwege het milieu. We zijn meer passief positief, zal ik maar zeggen.'

Michel Robles van De Kleine Aarde, een stichting die zich inzet voor een milieuvriendelijke leefwijze: 'Gut, ik ben zelf maar redacteur, hoor. Mijn eerste reactie? Tja, chloorvrij papier is leuk. Maar waarom dan geen kringlooppapier? Als de CPNB nu de eerste stap zet, waarom dan niet direct de tweede? Je hebt tegenwoordig verschillende soorten kringlooppapier, vrijwel wit en van goede kwaliteit.'

Mai Spijkers, directeur uitgeverij Prometheus: 'Ja, dat bericht heb ik gezien. Een prijzenswaardig initiatief. Nee, ik dacht niet dat wij ons daar specifiek mee bezig hielden. Op een gegeven moment gaat de papierindustrie er iets mee doen. Als individuele uitgever speel je niet zo'n belangrijke rol in dat proces.'

D. Schut, commercieel directeur bij De Gelderse Papiergroep: 'Het boekenweekgeschenk op chloorvrij papier? Een uitstekend initiatief. Wij verkopen ook alleen maar chloorvrij gebleekt papier. Of bijna alleen maar, moet ik zeggen, want een klein gedeelte recycelen we. En waar oude kartonnen dozen vandaan komen, dat weet je niet. Een paar jaar geleden kregen we de mogelijkheid over te stappen op chloorvrij papier en toen hebben we dat direct gedaan.'

'Maar het wordt steeds gewoner om het te gebruiken. Is je papier niet chloorvrij, dan doe je al bijna niet meer mee. Waarmee ik niet wil suggereren dat het een publiciteitsstunt zou zijn van het CPNB. Chloorvrij papier is nog steeds een issue. In Italië, Spanje en Frankrijk leeft het lang niet zo sterk als in Nederland, Duitsland en bijvoorbeeld de Scandinavische landen.'

Helga Warmels

Van Dis jaagt verkoop in Boekenweek 1996 omhoog

De Boekenweek 1996 is een groot succes geworden. Volgens een peiling bij twintig boekhandels is vijftien procent meer boeken verkocht aan tijdens de Boekenweek vorig jaar. Er was gerekend op een stijging van zeven procent, zo meldt de Stichting Coniectieve Propaganda van het Nederlandse Boek.

Volgens het CPNB wordt de belangstelling voor literatuur de afgelopen jaren steeds groter. De massale toeloop van de afgelopen week wordt verklaard uit de aantrekkingskracht van het Boekenweekgeschenk. Om dat boekje in handen te krijgen werd massaal ingekocht. In tientallen winkels was Palmwijn al ruim voor het einde van de Boekenweek niet meer leverbaar. De oplage was 643.000.

Grote favorieten waren de nieuwe boeken van Keve, Dorrestein en Komrij. Het thema van de Boekenweek, Eeuwig El Dorado, bleek veel mensen aan te spreken. Het vestigde de aandacht op de literatuur van Zuid-Amerika en het Caribisch gebied. Het essay daarover, Het Goud van Bonanza van Carolijn Visser, was snel uitverkocht. De oplage bedroeg 59.000 exemplaren.

Van de vele lezingen en voordrachten waren vooral die van Adriaan van Dis, Carolijn Visser, de Surinaamse Cynthia McLeod en de Antilliaan Frank Martinus Arion drukbezocht. Er kwamen meer dan tienduizend mensen op af.

Groene Boekje best verkocht.

DE 25 BEST VERKOCHTE FICTIEBOEKEN

1. De vriendschap, Connie Palmen
2. Ik Schreeuwelijk, Youp van 't Hek
3. De Rainmaker, John Grisham
4. De Cock en het roodzijden nachthemd, A.C. Baantjer
5. De groene mijl, Stephen King
6. De Daedalus dreiging, Robert Ludlum
7. In het Geding, John Grisham
8. De Cock en moord bij het maanlicht, A.C. Baantjer
9. De Cock en het wassende kwaad, A.C. Baantjer
10. Het Boek van Violet en Dood, Gerard Reve
11. De Paerdenflusteraar, Nicholas Evans
12. Het eiland van de vorige dag, Umberto Eco
13. Ereschuld, Tom Clancy
14. Tom Clancy's Op-Center, Tom Clancy en Steve Pieczenik
15. Verborgene Gebreken, Renate Dorrestein
16. Zionco, Leon de Winter
17. Nell Mary, Ann Evans
18. De hof van vrede, A.F. Troost
19. Garfield 25, Jim Davis
20. Garfield 26, Jim Davis
21. Rosie, Stephen King
22. Oudejaarsconference/ Spelen met je leven, Youp van 't Hek
23. Ruisend Gruis, W.F. Hermans
24. Op-Center 2 Contre Commando, Tom Clancy en Steve Pieczenik
25. Risico, Robin Cook

© DE TELEGRAAF BRON: CPNB

Van onze kunstredactie
AMSTERDAM, dinsdag
Het best verkochte boek van het afgelopen jaar was geen roman, geen spannende thriller maar het 'groene boekje', de Woordenlijst Nederlandse taal. Het invoeren van de nieuwe spellingregels zorgde voor de recordverkoop van maar liefst 500.000 exemplaren.

Verrassend

Via de boekhandel werden ruim 184.000 exemplaren van het groene boekje verkocht. Dat is net iets meer dan de 182.000 van 'De Vriendschap' van Connie Palmen, het best verkochte fictie-boek van 1996. Dit blijkt uit de lijst van de honderd best verkochte boeken die door de Stichting CPNB in samenwerking met uitgeverijen is samengesteld. De massale belangstelling voor de nieuwe spellingregels is verrassend, de laatste vijf jaar werden niet eerder van een titel zoveel exemplaren verkocht.

Opvallend

De belangstelling voor Nederlandse literatuur stijgt dus nog steeds, want van 'De Vriendschap' werden 32.000 exemplaren meer verkocht dan van 'Indische Duinen' van Adriaan van Dis, dat in 1995 met 150.000 exemplaren het populairste boek was. De best verkochte bundel van het afgelopen jaar is 'Ik schreeuwelijk' van cabaretier Youp van 't Hek (131.000). In de categorie

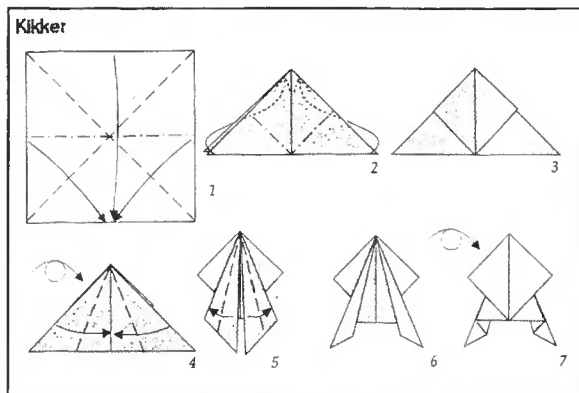
■ Connie Palmen schreef 'De Vriendschap', het best verkochte fictie-boek in 1995/96.
FOTO: RINEKE DIJKSTRA

thrillers staat John Grishams 'De Rainmaker' met 120.000 boeken aan de top.

Opvallend dit jaar, aldus de CPNB, is de stijgende belangstelling voor esoterische boe-

ken zoals blijkt uit het grote succes van 'Dialog met de natuur' van Irene Lippe-Biesterfeld. Het thema van de komende boekenweek (12 tot 22 maart 1997) is 'Mijn God'. De

aandacht gaat dan uit naar het religieus gevoel in de letteren. Renate Dorrestein schrijft het geschenk en Gerrit Komrij kreeg de opdracht voor het Boekenweekessay.

ILLUSTRATIE UIT: THEEZAKJES HET HELE JAAR DOOR

Kikker, te vouwen uit theezakjes

Natuurlijk theezakjes

Bij de documentatiemap die de pers gisteren tijdens Vers voor de Pers ontving zat een cadeautje, het Groene Boekje. Van de 'Woordenlijst Nederlandse taal' werden tussen januari en juli van dit jaar meer dan vijfhonderdduizend exemplaren verkocht, waarmee het boek moeiteloos de eerste plaats inneemt op de Top-100 van best verkochte boeken.

Bij het boekje zat een kaartje van de gezamenlijke uitgevers Sdu Uitgevers en Standaard Uitgeverij met de tekst 'Hartelijk dank voor uw bijdragen aan het succes van het Groene Boekje'. Een wat merkwaardige tekst, want op het werk van Diekstra na is zelden een boek zo omstreden geweest als deze 'officiële Woordenlijst' met de spellingwijzingen. Begin deze maand kwam het door Wim Daniëls en Felix van de Laar geschreven 'Spellingchaos' uit waarin de nieuwe spelling wordt afgekraakt en gesteld wordt dat een half miljoen taalgebruikers geld uit de zak is geklopt voor een spelling die niet deugt.

Tijdens de presentatie van boekuitgevers in de Rai werd een ander kanon uit de bestsellerswereld in de bloemetjes gezet. Schrijfster Tiny van der Plas-Van Nunen, 'al tien jaar verrukt van origami', kreeg het vijfhonderdduizendste theezakjesboekje overhandigd. Van der Plas staat met drie van haar werken in de Top-25 van best verkochte non-fictieboeken. De wondere wereld van dalvouw, bergvouw, induwen of platleggen van zakjes Pickwick of zakjes Tea for one werd geopenbaard in 'Zeg het met theezakjes', 'Kerst met theezakjes' en 'Natuurlijk theezakjes'. "Vouwen met theezakjes is niet

meer weg te denken en is inmiddels een begrip geworden in Nederland en ver daarbuiten," schrijft de auteur in het voorwoord van haar zesde deel vouwen met theezakjes dat de titel 'Theezakjes het hele jaar door' heeft meegekregen. De titel suggereert een afsluiting van een oeuvre, maar we hebben het idee dat Tiny van der Plas-Van Nunen nog lang niet uitgevouwen is.

Bescheidener qua oplage is ongetwijfeld de Lourdes-bibliotheek die uitgeverij Conserve uitbrengt met titels als 'Mijn reis naar Lourdes', 'Het lied van Bernadette', 'Gesprekken over Lourdes', 'Lourdes en de massa' en 'Ontmoetingen van een brancardier in Lourdes'. Onvermoed succesvol is het Woordenboek Vietnamees-Nederlands/Nederlands-Vietnamees waarvan dit najaar de tweede gewijzigde tweede druk verschijnt.

Een trend lijken de enneagrammen te worden, 'een eeuwenoud psychologisch systeem afkomstig uit de soeffi-traditie'. De sportbibliotheek van Thomas Rap dijt gestaag uit. Nog te verschijnen: 'Willem, de biografie' (over Van Hanegem), een biografie over Bertus de Harder, 'De moord op Maradona' (een fictieve biografie) en 'Dunking Dutchman' over basketbalster Rik Smits.

De documentatiemap overziend kan uitgeverij Strengholt worden uitgeroepen tot uitgever met het geruststellendste fonds. In de aanbiedingscatalogus vindt men titels als 'Alles over griep & verkoudheid', 'De leukste geldcadeautjes', 'De leukste traktaties', 'Laat je niet gek maken!' (het mes in de stress) en 'Gelukkig Nieuw Jaar' (365 motto's voor dagelijks geluk).

HANS HOEKSTRA

Prinses Irene dingt mee naar boekenprijs

AMSTERDAM – Prinses Irene dingt met haar boek 'Dialogo met de natuur' mee naar de Trouw Publieksprijs, bestaande uit een beeldje van Jeroen Henneeman en een bedrag van 15.000 gulden.

Dat heeft de Stichting Propaganda voor het

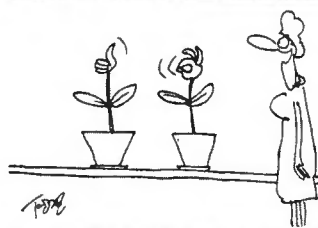

• Prinses Irene

landse Boek, de CPNB, gisteren bevestigd.

De CPNB stelt voor deze wedstrijd jaarlijks een lijst van de honderd best verkochte Nederlandse boeken op. Het publiek kan dan, via stembussen in negenhonderd bibliotheken en boekwinkels, uit die lijst het mooiste boek kiezen. 'Dialogo met de natuur' is met 72.000 verkochte exemplaren een absolute bestseller.

Nominatie voor Irene's boek

En, hoe vinden jullie vingerplanten het?

Gerard Reve favoriet voor Trouw Publicksprijs

Van onze *kunstedactie*
AMSTERDAM – Er bestaat een goede kans dat 'Het boek van violet en dood' van Gerard Reve tot het mooiste boek van het jaar 1996 wordt uitgeroepen. Ruim 20 000 lezers brachten in de afgelopen maanden hun stem uit voor de Trouw Publicksprijs voor het Nederlandse boek. Na telling van de eerste 5 000 stemmen blijkt dat Reve tot de favorieten behoort. Directe Nederlandse concurrenten zijn Connie Palmen, met 'De vriendschap', en 'Verborgten gebreken' van Renate Dorrestein.

Tot de overige kanshebbers behoren drie boeken van spirituele aard. Dat zijn 'Australië op blote voeten' (van Mario Morgan), 'De Celestijnse belofte' (James Redfield) en 'De paardenfluisteraar' van Nicholas Evans. De zevende kandidaat is de enige thriller in het gezelschap, 'De rainmaker' van John Grisham. De Trouw Publicksprijs voor het Nederlandse boek wordt zondag 3 november in het Betty Asfalt Complex in Amsterdam uitgereikt. Hij bestaat uit een bedrag van 15 000 gulden en een sculptuur van Jeroen Henneman.

Spirituele boeken genomineerd voor Trouw publicksprijs

Amsterdam – Bij de zeven boeken die dit jaar in aanmerking lijken te komen voor de Trouw publicksprijs, zijn drie spirituele boeken. Een nieuwe ontwikkeling, aldus de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek. In verschillende bibliotheken en boekwinkels in het land sloten woensdag de stembussen voor de prijs. De telling van de eerste vijfduizend stemmen geeft de top-7 aan. De drie populaire spirituele uitgaven zijn Australië op blote voeten (Marlo Morgan), De Celestijnse belofte (James Redfield) en De Paardenfluisteraar (Nicolas Evans). Volgende week zondag wordt de uitslag bekend gemaakt.

Trouw-publieksprijs voor Connie Palmen

Van GPD-verslaggeefster
Thea van Beek

AMSTERDAM

Het boek *De vriendschap van Connie Palmen* is uitgeroepen tot Boek van het Jaar 1996. De publicksprijs is de derde onderscheiding die de schrijfster gisteren in Amsterdam voor haar boek ontving.

Het was dit jaar de tiende editie van de Trouw Publicksprijs voor het Nederlandse Boek. De prijs is een initiatief van de Stichting CPNB en wordt gesponsord door het dagblad Trouw. Het is de enige literaire prijs in Nederland die door de lezers wordt toegekend.

Tussen 10 september en 23 oktober konden lezers in 900 boekwinkels en bibliotheken hun stem uitbrengen op het beste boek dat zij het afgelo-

pen jaar hadden gelezen. Van de in totaal 26.000 uitgebrachte stemmen ging negen procent naar 'De vriendschap'.

Als nummer twee eindigde *De paardenfluisteraar* van Nicolas Evans. Zijn boek kreeg vijf procent van de stemmen en werd nummer een in de categorie vertaalde romans. Als derde eindigde *Verborgten gebreken* van Renate Dorrestein, dat door 2,4 procent van de lezers gekozen werd.

In de categorie spannende boeken eindigde John Grisham met *De Rainmaker* als eerste. *Australië op blote voeten* van Marlo Morgan werd eerste in de categorie spirituele boeken.

De publicksprijs bestaat uit een geldbedrag van 15.000

gulden en een sculptuur van Jeroen Henneman. Voor de ontvangst daarvan moest Connie Palmen haar tournee door Duitsland onderbreken. Onlangs verscheen daar de Duitse vertaling van haar boek op de markt. Ook in het Spaans en Deens zijn inmiddels vertalingen in de maak.

'De vriendschap' ontving vorig jaar al de Ako Literatuurprijs. Nog vorige week werd de schrijfster voor haar boek onderscheiden met de Gouden Bladwijzer, de lezersprijs van het Vlaamse blad Humo. Sinds 'De vriendschap' in 1995 verscheen is het in Nederland een topper. In anderhalf jaar tijd gingen al 350.000 exemplaren over de toonbank.

De Trouw Publicksprijs was van 1987 tot 1991 een oevreprijs. Sinds 1992 werd de prijs uitsluitend voor een

FOTO:GPD

• CONNIE PALMEN

boek toegekend. De winnende titels gingen achtereenvolgens naar Betty Mahmoody voor 'In een sluijer gevangen' (1992), Heren van de thee van Hella S. Haasse (1993), *De Tweling* van Tessa de Loo (1994) en *Indische duinen* van Adriaan van Dis (1995).

Weekbladpers steunt Best Verzorgde Boeken

AMSTERDAM (ANP) — De Weekbladpers Groep steunt de komende drie jaar de organisatie van de Best Verzorgde Boeken. Staatssecretaris Nuis van Cultuur maakte verleden week bekend de subsidie in te trekken. Daarmee dreigde de tiende editie de laatste te worden.

H. Kraima, directeur van de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB), vermoedt dat de Best Verzorgde Boeken de eerste instantie is die de problemen heeft opgelost na het negatieve advies van Nuis. De CPNB organiseert het evenement jaarlijks.

De 48 Best Verzorgde Boeken zijn tot en met 10 november in het Stedelijk Museum in Amsterdam te zien. Een onafhankelijke jury koos de titels uit 413 boeken, verschenen in 1995. De Best Verzorgde Boeken zijn van 2 tot en met 7 oktober ook te zien op de Frankfurter Buchmesse.

De Weekbladpers Groep besloot tot sponsoring omdat zij de Best Verzorgde Boeken te belangrijk vindt om te laten verdwijnen. Het bevordert het kwaliteitsbesef onder uitgevers en maakt nieuw talent zichtbaar. De bijdrage bestaat uit een bedrag van 75.000 gulden, evenveel als de jaarlijkse subsidie van het ministerie van Cultuur.

Tot de Weekbladpers Groep in Amsterdam behoren onder meer Weekbladpers Tijdschriften (Vrij Nederland, Opzij), Singel 262 (Uitgeverij De Arbeiderspers, Querido) en Uitgeverij Zwijsen in Tilburg.

Bibliofiele uitgave Jan Wolkers en Kunstcentrum Zaanstad 'best verzorgde boek'

Van onze kunstredactie

ZAANDAM/AMSTERDAM — Het boek 'Winterbeelden' van Jan Wolkers, uitgegeven door Kunstcentrum Zaanstad, wordt bekroond als 'best verzorgde boek 1995'. 'Winterbeelden' is een van de 48 boeken, verdeeld over negen categorieën, die van de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek het predikaat 'best verzorgd' krijgen. In totaal zijn er 413 boeken ingezonden, waarvan 33 met een bibliofiel karakter. De 48 bekroonde boeken worden van 20 september tot 11 november tentoongesteld in het Stedelijk Museum in Amsterdam. Daarna worden zij geëxposeerd tijdens de Frankfurter Buchmesse die van 2 tot en met 7 oktober plaatsvindt.

In het voorjaar van '97 dingt 'Winterbeelden' vervolgens mee naar een medaille tijdens de expositie 'Schönste Bücher aus aller Welt' die in Leipzig gehouden wordt.

'Winterbeelden' is samen met vier andere boeken bekroond in de categorie bibliofiele uitgaven. In de jury zaten de grafisch ontwerpers Anthon Beeke en Jacques Janssen, museumdirecteur

Frank Tiesing en drukker Saskia van Ommen: Het boek bevat twaalf zeeafdrukken en twaalf gedichten van de hand van Jan Wolkers, alsmede twaalf foto's van Wolkers, gemaakt door Steye Raviez. 'Winterbeelden' is gepresenteerd in oktober '95 tijdens de opening van de overzichtstentoonstelling 'Jan Wolkers 70 jaar' die in Kunstcentrum Zaanstad gehouden werd. Het boek is vormgegeven door Marlou Bervoets en Evert van der Molen en is verschenen in een oplage van 225 exemplaren. Daarvan zijn er nog ongeveer 50 te koop. Joep Monnikendam, mede-directeur van Kunstcentrum Zaanstad, zegt dat hij 'een ontzettend goed gevoel had' toen hij het boek inzond: „Maar het blijft natuurlijk altijd een verrassing.”

Bij de opening op 19 september van de tentoonstelling in het Stedelijk Museum, wordt een catalogus gepresenteerd waarin het juryrapport is opgenomen. De catalogus, vorig jaar nog bedreigd in haar bestaan, kan mede dank zij inspanningen van het ministerie van onderwijs, cultuur en wetenschappen dit jaar weer verschijnen.

Spannende Boek verschijnt in oplage van 347.000 exemplaren

AMSTERDAM (ANP) - 'Het Spannende Boek' van de Amerikaanse misdaad-schrijfster Elisabeth George verschijnt in een oplage van 347.000 exemplaren. 'Betrap' is tijdens de Maand van het Spannende Boek gratis verkrijgbaar bij aankoop van ten minste 29,50 gulden aan boeken.

De Maand van het Spannende Boek is een initiatief van de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB). Vorig jaar kende het boekengeschenk van de Amerikaanse schrijver Dean Koontz een oplage van 323.000 exemplaren.

De zevende editie van het boekenfestijn heeft plaats van 23 mei tot en met 30 juni. Het begint een week eerder dan voorgaande jaren in verband met het Europees Kampioenschap Voetbal. „Als je mensen wilt bewegen spannende boeken te gaan lezen, moet je ze niet lastig vallen op een moment dat ze hun nagels afbijten omdat Bergkamp een penalty gaat nemen”, aldus CPNB-directeur H. Kraima.

De CPNB wil met de Maand van het Spannende Boek vooral mensen bereiken die af en toe een boek lezen. Uit onderzoek blijkt dat ongeregelde lezers, als ze lezen vaak kiezen voor een spannend boek. Een enquête onder boekverkopers over de Maand van het Spannende Boek 1995 leerde dat 60 procent van de winkels een hogere omzet boekte dan tijdens de editie 1994. Eén op de vijf winkels scoorde vorig jaar zelfs een stijging van meer dan 10 procent.

Tijdens de Maand van het Spannende Boek wordt ook de Gouden Strop 1996 toegekend aan het beste nederlandstalige spannende boek. De jury onder

voorzitterschap van Jacobijn de Raad van de Volkskrant, maakte maandag vijf nominaties bekend. Dat zijn De sluipschutter (Bert Muns), Babyface King en de Moordtransit (Tomas Ross), Koerier voor Sarajevo (Tomas Ross), Claim (Charles den Tex) en Rafels (Peter de Zwaan).

Opvallend is dat Tomas Ross met twee boeken is geselecteerd. Tot zaterdag was dat onzeker omdat een boek alleen in aanmerking komt voor de Gouden Strop als het in de winkel ligt. Pas afgelopen week-einde was duidelijk dat Ross' Koerier voor Sarajevo sinds maandag te koop is. De auteur won de Gouden Strop al in 1987 voor zijn boek Bèta.

De jury koos de vijf boeken uit veertig misdaadromans en -verhalenbundels die in de periode na mei 1995 tot half mei 1996 verschenen. De juryleden, die redelijk tevreden waren over het niveau van de inzendingen, maken 20 juni bekend welke schrijver de Gouden Strop wint en de daaraan verbonden 25.000 gulden mee naar huis mag nemen.

De afgelopen twee jaar ging de Gouden Strop naar respectievelijk Maarten 't Hart (Het woeden der gehele wereld) en Tim Krabbé (Vertraging). Die bekenningen veroorzaakten nogal wat commotie. Critici vonden dat de winnaars misdaadschrijvers moesten zijn in plaats van literaire auteurs. Na de omstreden toekenning heeft het Genootschap Nederlandstalige Misdaadauteurs het juryreglement verfijnd. Dat betekent dat de inzendingen nu moeten vallen binnen het interessegebied spannend boek: thrillers, misdaad, detectives, horror, avontuur, oorlog en spionage.

Radio 5 brengt spannende week

In het kielzog van de Maand van het Spannende Boek hebben de Radio 5-omroepen hun krachten gebundeld in de Week van de Spannende Radio. Van Tweede Pinksterdag tot en met zaterdag aan staande presenteren zij 'bloedstollende radio'.

Zo is elke dag na het nieuws van 16.00 uur de thriller *Betrapt* te horen. Elisabeth George schreef dit intrigerende verhaal over een man die een jongere vrouw niet vertrouwt speciaal voor de Maand van het Spannende Boek 1996. Thomas Verboeg bewerkte het tot een vijfdelig hoorspel.

Ook dagelijks is de aandacht voor de Gouden Strop, de prijs voor het beste Nederlandse spannende boek. In het programma Radio Uit (17.08 uur) zijn de vier genomineerde schrijvers te gast. Ophef en Vertier (15.02 uur) stelt de vraag: hoe bestrijdt de uitvoerende kunstenaar de spanning op het moment van de waarheid? Daarover praat Christa Widlund. In De Verbeelding (21.00 uur) verhalen van Edgar Allan Poe.

Later deze week gesprekken met onder anderen bergbeklimmer Bart Vos, de schrijver John le Carré, nederlandschicus Jan Willem van de Ent en een stuntman.

*Elisabeth George schreef geschenk
voor Maand van het Spannende Boek*

Vijf weken lang spanning in de boekwinkel

door ELS ROES

AMSTERDAM, dinsdag
Thrillers moeten wijken voor voetbal. Dit jaar begint de Maand van het Spannende Boek een week eerder in verband met het Europees Kampioenschap voetbal. Vanaf aanstaande donderdag 23 mei tot en met 30 juni staan bibliotheken en boekwinkels in het teken van het spannende verhaal.

Wie de komende maand voor f 29,50 aan boeken koopt (ongeacht het genre) ontvangt het boekje 'Betrapt' van de Amerikaanse schrijfster Elisabeth George. Zij is momenteel een van de meest gelezen detectiveschrijfsters in Nederland. Haar romans met de Britse politiemans Thomas Lynley scoren altijd hoog op de bestsellerlijsten.

Gouden Strop

Tijdens de Maand van het Spannende Boek wordt ook de Gouden Strop uitgereikt. Dat is de prijs voor het beste Nederlandstalige boek met misdaad en spanning als centraal gegeven. Gisteren maakte juryvoorzitter Jacomijn de Raad de nominaties bekend. Dat zijn 'De Sluipschutter' van Bert Muns, over een huurmoordenaar die in een Neder-

■ Elisabeth George.

FOTO:
UITG. BRUNA

lands provinciestadje een buitenlandse minister wil elimineren. Van de auteur Tomas Ross zijn twee titels genomineerd. 'Babyface - King en de moordtransfer', een detective met de voormalige IRT-rechercheur Engelbert King in de hoofdrol. Een echte spionageroman is 'Koerier voor Sarajevo'.

Fraude met scheepsverzekeringen is het spannend uit-

gewerkte thema in 'Claim' van Charles den Tex. Tot slot 'Rafels' van Peter de Zwaan, een roman die zich volgens de jury afspeelt „in een imaginair stadje dat zowel trekken toont van een Nederlandse provincieplaats als van Batmans Gotham City". Op 20 juni wordt bekendgemaakt wie de prijs, een geldbedrag van f 25.000,- en een sculptuur, mee naar huis mag nemen.

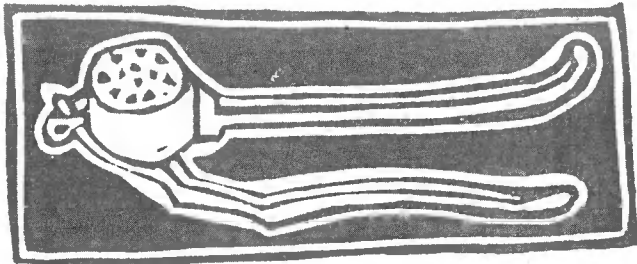
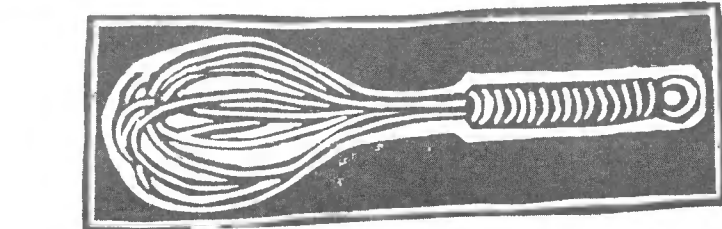
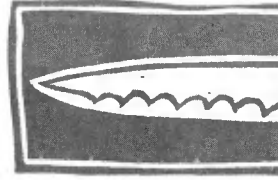
door Arnon Grunberg

In *The New Yorker* van 24 juni geeft Bill Buford de volgende definitie van een verhaal: 'It is a piece of writing that makes the reader want to find out what happens next.'

Dit lijkt me meer dan een juiste definitie, we weten nu meteen ook wat de taak van de schrijver is. Want natuurlijk heeft een schrijver net als een vulnissophaler, een groenteboer en een tandarts een taak: ervoor zorgen dat de lezer de bladzijde omslaat, omdat die lezer wil weten hoe het verder gaat. Dat is alles. Een schrijver hoeft niet te beleren noch te verontrusten, hij hoeft ook niet te troosten, hij hoeft niet kuis te zijn, maar hij hoeft ook niet heid te duiden, zoals Gerard Reve beweert in *Zelf schrijver worden*. Want wat is de werkelijkheid duiden? Is het niet zeer goed te beamenteren dat het verslag van de eerste beste sportjournalist van de wedstrijd Ajax-SC Cambuur ook een duiding is van de werkelijkheid? Nee, met het begrip 'duiding van de werkelijkheid' kan ik niet uit de voeten. Het is me te weinig concreet, te vaag, het laat te veel ruimte over voor misverstand. Philip Roth vertelde ooit in een interview dat toen hij literatuur doceerde begrepen als thema, vorm, en inhoud in zijn klaslokaal verboden waren. Aan het verbod op inhoudsloze begrippen zou ik het begrip 'duiding van de werkelijkheid' willen toevoegen.

Een schrijver mag dus alles, als hij maar aan zijn eerste en belangrijkste opdracht voldoet.

In Nederland heb je de 'maand van het misverstand niet worden weergegeven: men spannende boek'. Beter kan het tragische denk 'blijikbaar dat er spannende boeken zijn, thrillers, detectives, spionageromans, en dat er daarnaast andere, niet-spennende boeken zijn. Zullen we die maar literatuur noemen? Is *Madame Bovary* niet spannend? Is *Kees de Jongen* niet spannend? Is het verhaal 'Voor Esmé — veel liefs en morsigheid' niet spannend? (Er zijn natuurlijk honderden andere verhalen te

laten we die de keukenmeiden-romanlezer noemen. Ten slotte is lezen een intellectuele bezigheid en hoe is zo'n bezigheid te rijmen met een verfoeid begrip als betovering.

Hieruit volgt het derde gebod voor de schrijver: in iedere lezer huist een keukenmeid die meesleekt, vervoerd, geraakt en betoverd wenst te worden. Wie dat ontkent, pleegt niet alleen verraad aan het tweede gebod, dat van de ambiguitet, maar is ook een meester in de hypocrisie. Ik weet dat het grootste talent van het menselijk ras het talent is om hypocrisie te zijn, maar daar hoeven we ons niet bij neer te leggen. Wanneer een romanschrijver, of degene die daarvoor wenst door te gaan, beweert: lezen is een intellectuele activiteit en de betovering, de vervoering, en de tranen laat ik over aan Walt Disney, MGM en Joop van den Ende, dan zullen toekomstige generaties hem in het vagevuur vragen, waar was jij toen wij betoverd wilden worden, er was alleen MGM, Joop van den Ende en Walt Disney, wij hadden geen andere keus.

Onlangs maakte in een dagblad een uitgever de volgende opmerking over een van zijn auteurs: 'Hij is in staat banale gebeurtenissen uit de alledaagse werkelijkheid een poëtische glans mee te geven.'

Waar gaat dit over? Een nieuw soort lak voor uw parket? Of is het een modontwerp voor die avondjurken voor dames van middelbare leeftijd in de aanbidding heeft?

Ergens anders las ik: 'Die schrijvers vonden dat het er niet om ging een verhaal te vertellen maar te *behandelen*'. (twee wilkeukertige voorbeelden, ik zou er honderden kunnen geven.)

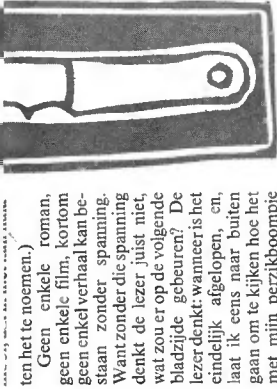
Hoe behandelen je een verhaal? Net als een gebroken knie? Of meer als een ziek konijn? En hoe ziet een schrijver eruit die een verhaal behandelt? Volgens mij is het behandelen van verhalen net zoiets als het uit-zee vissen van valse baarden, maar dit terzijde. Want we zijn nu aangekomen bij het vierde en laatste tragische misverstand. Het is het misverstand van de vaktal en het rookgordijn.

Hier is een misverstand dat de taal een probleem is en dat de werkelijkheid een probleem is. Hoe vaak is dit niet bewerd door serieuze schrijvers en serieuze lezers die nadanken over boeken en die die gedachten la-

Waarom ik de menselijke soort wil schaden

„Wanneer een romanschrijver, of degene die daarvoor wenst door te gaan, beweert: lezen is een intellectuele activiteit en de betovering, de vervoering, en de tranen laat ik over aan Walt Disney, MGM en Joop van den Ende, dan zullen toekomstige generaties hem in het vagevuur vragen, waar was jij toen wij betoverd wilden worden, er was alleen MGM, Joop van den Ende en Walt Disney, wij hadden geen andere keus.” Arnon Grunberg over de

Illustraties: Olivia Etrema

ten het te noemen.)
 Geen enkele roman, geen enkele film, kortom geen enkel verhaal kan bestaan zonder spanning. Want zonder die spanning denkt de lezer juist niet, wat zou er op de volgende bladzijde gebeuren? De lezer denkt: wanneer is het eindelijk afgelopen, en laat ik eens naar buiten gaan om te kijken hoe het met mijn perzikboompje gaat.

Dat er boeken worden uitgegeven waarin de schrijver zijn best doet elke spanning op iedere bladzijde om zeep te helpen, is geen bewijs voor het tegendeel. Deze boeken bestaan niet echt. Ze worden gedrukt, staan een tijdje in de boekhandel, en verdwijnen dan naar het vagevuur waar ze door de bewoners aldaar moeten worden gelezen tot het eind der dagen.

Dit eerste tragische misverstand is alleen maar te verklaren door een tweede tragisch misverstand.

Veel mensen, met name veel mensen uit dat hele kleine groepje dat wel eens een boek koopt, associëren bewust of onbewust spanning met iets vulgairs, iets banaals, iets goedkoop, iets wat niets te maken kan hebben met hogere cultuur.

Alleen zo is de Maand van het Spannende Boek te begrijpen. Want het uitroepen van zo'n maand is net zoets als het uitroepen van de Maand van de Tweebanige Mens. Als Philips ooit nog eens de Maand van het Lichtgevende Licht uitroep te definitief het bewijs geleverd dat de waanzin niet beperkt blijft tot vakken als literatuur, psychologie, filosofie en sociologie.

Om spanning op te roepen heb je geen halflautomatische wapens nodig, ook geen buitenaardse wezens, dinosaurussen of orkanen. Het oproepen van spanning kan ook nooit een truje of een handigheidje zijn van de schrijver. Want lezers zijn niet gek. Schrijven is natuurlijk meer dan de vraag, hoe roep je spanning op. Schrijven is nu eenmaal meer dan alleen een technische kwestie.

Iemand wees mij laatst op mijn boosaardigheid. (Ik beschouw me als de goedheid zelf, maar het gaat me om het voorbeeld.) Ik hoef nooit te vragen: hoe roep ik mijn boosaardigheid op. Dat kan zelfs niet. Mijn boosaardigheid is als lava en stroomt 24 uur per dag. Onuitputtelijk, kokend en rood, zo is mijn boosaardigheid. Maar als je het laat afkoelen, kun je het ook meenemen in een potje voor onderweg. Alle technische aspecten van het schrijven laten zich samenvatten in één vraag: hoe roep ik spanning op? Over alle andere aspecten valt weinig meer te zeggen dan dat ze behoren te stromen als lava, maar dat ze meegenomen moeten kunnen worden in een klein potje voor onderweg, mis goed afgekoeld.

Buford eindigt zijn essay over 'het verhaal' zo: 'We have returned to narratives — in many fields of knowledge — because it is im-

De opdracht van de schrijver

'Humor die alles ambigu maakt.' Want wie moeten we geloven; de minnaar of de vreemde? Is zij de allermooiste of een portie spiering? Waarschijnlijk allebei tegelijk. De 'humor die alles ambigu maakt kunnen we het best onthouden met dit ezelsbruggetje: zij kan de mooiste van de wereld zijn, maar tegelijkertijd ook een portie spiering. Dat is ambigu.

En iedereen die wel eens de allermooiste heeft ontmoet, begrijpt ook meteen hoeveel waarheid er in ambiguïteit zit. Want het vershill tussen een portie spiering en de allermooiste is minder groot dan de moedebladen, de televisieseries en de meeste films en boeken ons willen doen geloven. Die vertellen ons namelijk: hier heb je de held, daar de heldin, en de portie spiering zit in de regenen van de boed (die hij straks samen met zijn cenogige kat gaat opeten. In een roman kan zo iets niet gebeuren, al was het alleen maar omdat een serieus nemen romanschrijver geen reclame mag maken voor het menselijk ras. Het diepste maken van al die eerdere genoemde bladen, series, films en boeken bestaat uit sluitkreukme voor het menselijk ras.

wat ik bedoel en u denkt niet, daar staat boom, maar volgens mij bedoelt hij vrachtwagenchauffeur of tweedehands zomerjurk. Maar nog steeds zijn er mensen die beweren dat het woord 'boom' niet naar 'boom' zou verwijzen. En deze mensen lopen vrij rond en doceren aan universiteiten. Hun volstrekte gebrek aan talent noemen zij, 'het probleem van de werkelijkheid', en 'het probleem van de taal'.

Iemand die geen talent heeft en graag iets wil, zouden wij één keer per week moeten uitnodigen voor een warme maaltijd. Maar iemand die geen talent heeft en dat gebrek aan talent 'het probleem van de werkelijkheid' en 'het probleem van de taal' noemt, zo iemand zouden wij moeten bekogelen met rote vruchten en andere voorwerpen uit de biobak. En dat vijf dagen per week.

Zoals een schrijver boven alles voor spanning dient te zorgen om de nieuwsgierigheid van zijn lezers vast te houden, zo dient een essayist vooral zo helder te knop en precies mogelijk te zijn. Als ik in mijn essays mijzelf houd dat ik ook nog in mijn essays wil voorkomen, maar omdat ik geloof dat het persoonlijk tot helderheid leidt en het onpersoonlijke het algemeen te vaagheid, verwarring en uiteindelijk nietszeggendheid. Een uitspraak als 'het thema van alle kunst is de dood', zegt me niets. Want over welke dood hebben we het? Moeten we niet weten wie is doodgegaan om te voorkomen dat de dood een abstract begrip blijft?

Dat is ook de reden dat de hoofdpersonen in romans nooit volkeren zijn, religieuze groeperingen, of de verzamelde Nederlandse schoenverkopers, maar personen. Want alleen met personen kunnen wij ons indenteren.

In een van zijn brieven schrijft Flaubert: 'Ik heb agelijk maar voor twee mensen diepe achtung: Rabelais en Byron, de enige twee die geschreven hebben met de bedoeling de menselijke soort te schaden en haar in het gezicht uit te slaan. Wat een geweldige houding is dat, om te tegenover de wereld te staan!'

Het is dus niet genoeg jezelf, je moeder, je familie, je leraren, je vrienden, je vrouwen, hun mannen, hun kinderen en de deren te schaden, nee een romanschrijver dient te schrijven met de bedoeling de gehele menselijke soort te schaden.

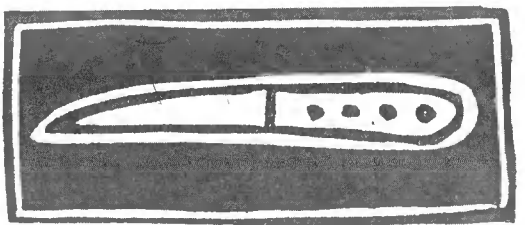
Rushdie schrijft in *The New Yorker* dat hij ziet weinig zorgen maakt over de toekomst van de roman.

Ik maak me daar ook weinig zorgen over. Vooral omdat ik denk dat er altijd wel weer een paar mensen zijn die zullen denken: godverdomme, schrijven met de bedoeling de menselijke soort te schaden. Dat wil ik ook.

We hebben al gezien dat een schrijver alles mag. Deze regel moeten we maar geen reclame maken voor het menselijk ras. Het derde tragische misverstand dat ons hopelijk duidelijk zal maken waarom beweerd wordt dat de roman op sterren na dood is, is een tragisch misverstand over de lezer en het lezen.

Er wordt gezegd dat het lezen van een roman een intellectuele activiteit is. Ik heb het zelfs onlangs in de krant gelezen. Weer een begrip dat uitblinkt door zijn nietszeggenheid. Is het zetten van een kopje thee geen intellectuele activiteit? Is het koppen van wc-papier geen intellectuele activiteit? Is voor het verrichten van deze handelingen geen denkwerk nodig, moeten wij niet combineren en deduceren om een kopje thee te zetten, respectievelijk wc-papier te koppen?

Direct na de intellectuele activiteit doet de serieuze lezer zijn intrede, als tragisch misverstand 3A. De serieuze lezer verstand niet betoverd, vervoerd, geraakt en meegesleept te worden. In tegenstelling tot de niet-serieuze lezer,

Wat is humor die alles ambigu maakt? Het woord 'ambigu' is hier belangrijker: dan het woordje 'humor'. Ten eerste slotte zijn er mensen die zullen beweren dat een bloembak die op iemand's hoofd valt ook humor is. Terwijl dat niets met ambiguïteit te maken heeft, maar alles met zwaartekracht.

Ambiguïteit is het tegenovergestelde van alles wat absoluut is. In een roman is dan ook geen plaats voor zaken als het absolute goed en het absolute kwaad. Ik kan het begrip 'ambigu' het best uitleggen met een zin uit een essay van Woody Allen: 'Onthoud ook dat voor de minnaar de beminde altijd het allermooiste is wat hij zich voor kan stellen, zelfs als een vreemde het vershill niet ziet tussen haar en een portie spiering.'

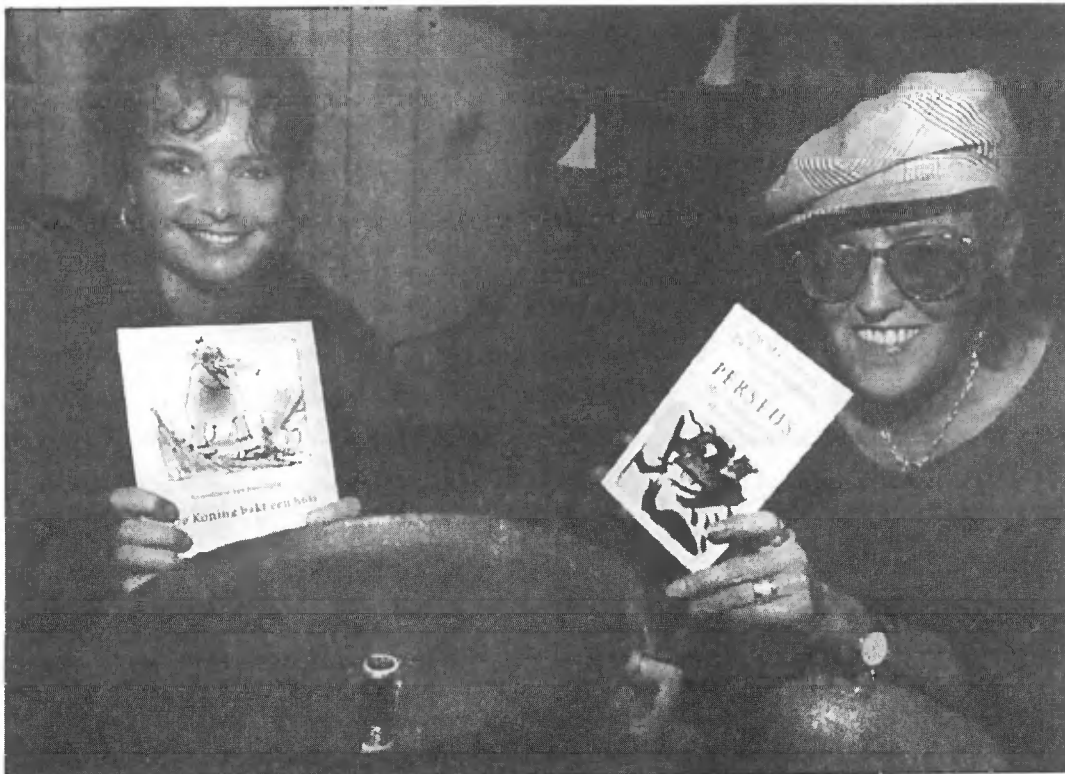
Nu begrijpen we 'de

In boekvorm

Een originele presentatie in reuzenboekformaat bij Van Reemst Uitgeverij tijdens de opening van de beurs 'Vers van de pers' in Amsterdam. Meer dan 150 uitgeverijen laten momenteel in de Rai hun nieuwe boeken voor de gezellig lange winteravonden zien.

Foto: ANP

● AMSTERDAM – Illustratrice Annemarie van Haeringen (l.) en Imme Dros met de door hen vervaardigde boekjes *De Koning Bakt een Huis* en *Perseus*. Gisteren werd in Amsterdam de Kinderboekenweek gepresenteerd, die op 2 oktober van start gaat. Foto ANP

Speurwerk verbetert onderzoeksmethode

Meer jeugdboeken verkocht dan gedacht

Van een onzer redacteurs

AMSTERDAM – De aankoop van kinderboeken ligt een derde hoger dan tot nu toe werd aangenomen. Dat blijkt uit onderzoeksgegevens van de stichting Speurwerk, die vorig jaar een verfijnde meetmethode toepaste. Directeur H. Kraima van de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB) maakte dat gisteren bij de presentatie van de Kinderboekenweek bekend.

Particulieren schaften vorig jaar in totaal 4,6 miljoen kinderboeken aan. CPNB-directeur Kraima plaatste bij dit „goede bericht” ook een kanttekening. Hetzelfde onderzoek wees namelijk uit dat een kind in Nederland per zes maanden „slechts één kinderboek koopt of krijgt”. Dit gemiddelde ligt in de ogen van Kraima te laag. „Het moet nóg veel beter”. Overigens heeft hij goede hoop op een groei van de kinderboekenmarkt.

Revolutionair

In een onderzoek van stichting Speurwerk kregen opvoeders de vraag voorgelegd wat vooral belangrijk is voor de ontwikkeling van kinderen. Bijna driekwart van de ondervraagden antwoordde met „een boek lezen”. Daarmee staat deze categorie op eenzame hoogte boven onder meer krant lezen, televisie kijken, museumbezoek en computergebruik. „We mogen dus concluderen dat het redelijk gelukt is volwassenen ervan te overtuigen dat

boeken lezen een kind verrijkt”.

Kraima verwacht dat 80 procent van de kinderen tussen 6 en 12 jaar op een of andere wijze zal deelnemen aan de komende Kinderboekenweek, die op 2 oktober van start gaat. Scholen, bibliotheken, boekwinkels en culturele centra spelen in op het thema „Heksenketel”, dat deze keer centraal staat. Voor het eerst zal tijdens de week regelmatig een televisie-commercial worden uitgezonden.

Kraima noemde de komende actie-week „revolutionair”. „Een campagne van één week zal ertoe leiden dat in één klap enkele honderdduizenden kinderen tussen 10 en 12 jaar zullen weten wat een mythe is”. Deze „revolutie” wordt volgens de CPNB ontkend door het kinderboekenweekgeschenk „De huiveringwekkende mythe van Perseus” van Imme Dros. De uitgave heeft een oplage van 239.000. Dat betekent een stijging van ruim 10.000 in vergelijking met vorig jaar.

Prachtig verzorgd peuterboek

Een schild voor Blootpad

door Inge van den Blink

Het traditionele extra uitgaafje voor peuters (helaas niet gratis) is niet ieder jaar een succes. Maar *De Koning Bakt Een Huis* van Annemarie van Haeringen is zonder meer prachtig geworden.

Dat geldt zowel voor de inhoud als voor de zeer verzorgde uitvoering: gebonden, zachtgeel papier, mooi drukwerk.

Het boekje gaat over Blootpad die altijd thuisblijft, potten bakt en alle uitnodigingen voor feestjes en uitstapjes afslaat. Tot Koning Olifant bij hem naar binnen dreunt, boos dat Blootpad niet op zijn verjaardag komt.

Wat blijkt? Blootpad schaamt zich, zo in zijn blootje. De koning begrijpt het probleem en bakt voor Blootpad een schild van klei waarin hij naar buiten kan. Blootpad wordt schildpad.

Een geestig verhaal, grappig getekend en met ook nog een diepere betekenis erin verstopt. Wie zich passend wapent tegen de buitenwereld, kan veilig zijn huisje uitkomen!

Boek: De Koning Bakt een Huis, van Annemarie van Haeringen. Uitg. CPNB/Leopold. Te koop tijdens de Kinderboekenweek à f 3,95.

Annemarie van Haeringen

De Koning bakt een huis

Illustratie Annemarie van Haeringen

Kinderboekenweekgeschenk van Imme Dros

Huiveringwekkend heksenwerk

door Inge van den Blink

'Duizenden jaren geleden, toen de aarde nog plat was, / leefde er in Argos een koning die maar geen zoon kreeg. / Dat was lang geleden de grootste ramp voor een koning. / Zonder zoon geen opvolger, zonder zoon geen toekomst.'

Imme Dros gooit de lezers van Perseus meteen met de eerste regels middenin het verhaal. Opgevoerd, met vaart, vertelt ze vervolgens achter elkaar door. Wie nog dacht dat Griekse mythen stoffige kost voor duffe gymnasiumleerlingen zijn, is meteen uit de droom. Als geen ander verstaat Dros de kunst het oude cultuurgoed weer springlevend te toveren.

Het belangrijkste middel bij deze verjongingskuur is de frisse, directe manier waarop Imme Dros met taal omgaat. Zo zet ze de jonge Perseus doeltreffend neer als een dreinend klein kind wanneer zijn moeder Danae hem een lesje godengeschiedenis geeft. Hij wil alleen maar over zijn heldhaftige halfbroer Hermes horen.

'Luister je Perseus? Wat is het laatste dat ik gezegd heb?' / 'Over Okeanos. Nu moet je weer vertellen van Hermes.'

Medusa

Perseus groeit op, verandert van een vasthoudende kleuter in een vermetele jongeling en laat zich door een boze koning uitdagen om achter de kop van Medusa aan te gaan. Met haar slangenhoofden versteent ze iedereen die naar haar kijkt.

Wie herkenbaarheid of navoelbare psychologie verwacht, is met De Huiveringwekkende Mythe van Perseus natuurlijk aan het verkeerde adres. Perseus is een lekker avonturenverhaal, waarin bizarre gebeurtenissen en vreemde avonturen centraal staan. Dat hoort nu eenmaal bij mythologie.

De schrijfster heeft in het verhaal allerlei mythologische weetjes verweven, zonder dat dat de han-

Illustratie Harrie Geelen

deling hinderlijk ophoudt. Het boekje is daardoor ook een mooi opstapje geworden naar de Griekse mythologie. De gehanteerde klassieke versvorm, de hexameter, wordt nergens een vervelende dreun. Heksenwerk moet het schrijven ervan geweest zijn.

Boek: De Huiveringwekkende Mythe van Perseus, van Imme Dros. Met illustraties van Harrie Geelen. Uitg. CPNB/Querido. Gratis tijdens de Kinderboekenweek bij aanschaf van f 19,50 aan boeken.

Kinderpagina**boeken**feest

**Prijsvraag:
win boeken
en een taart**

Pipi Langkous speelt altijd met Tommie en Annika en Pluk met Aagje en de Stampertjes. Jip en Janneke hebben alleen elkaar en hun hond Takkie. Maar zou Jip niet eens willen rijden met het kraanwagentje van Pluk en zouden Ot en Sien niet eens met Alice mee willen naar 'Wonderland'?

Geerten Ten Bosch bracht ze allemaal bij elkaar rond een grote tafel. Want het is feest. Volgende woensdag, op 2 oktober, begint de Kinderboekenweek. In de boekwinkels zijn extra veel kinderboeken te koop en als je voor 19,50 gulden boeken koopt krijg je het Kinderboekenweekgeschenk *De huiverigpewikkende mythe van Perseus caesau*, dat is geschreven door Imme Dros en getekend door Harrie Geelen. Ook is er een goedkoop Kinderboekenweek voorlees-prettenboekje over *Bloodpad*, een schildpadje zonder schild, getiteld *De Koning bakt een huis*, getekend en geschreven door Annemarie van Haeringen. In de boekwinkel-etalages staan vast veel heksen en spoken, want daar gaat de Kinderboekenweek dit jaar over.

Geerten Ten Bosch tekende zeventwintig figuren uit beroemde kinderboeken. Sommigen kijken een beetje sip. Zonder hun eigen vriendjes voelen ze zich nog niet erg op hun gemak. Zijn ze soms van gesten wie ze zijn? Misschien kun jij ze dat vertellen. Kun je ze allemaal herkennen?

Stuur ons de namen van alle figuren die op de tekening staan. En vertel ons welke figuur je het leukst vindt en waarom. Dan kun je een prijs winnen. En die prijs is boekenbonnen ter waarde van honderd gulden. Dan kun je zelf een boek over je favoriete figuur kopen. Of over iemand die je nog niet zo goed kent. En bij de bonnen krijg je een grote taart. Zodat je zelf met Pipi of Karlsson of Babar een feestje kunt vieren.

Stuur je oplossing voor 18 oktober naar: Prijsvraag Kinderboekenweek, Paleisstraat 1, 1012 RB Amsterdam. Schrijf je naam, adres en leeftijd op je insending. Deelnemers mogen niet ouder dan 12 jaar zijn.

Kinderboekenweek overtreft verwachtingen

AMSTERDAM — De 42e editie van de Kinderboekenweek is een succes. De oplage van het Kinderboekenweekgeschenk lag 5 procent hoger dan vorig jaar, maar bij tientallen boekhandels is het cadeau al niet meer verkrijgbaar, aldus de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB). Het boekenfeest begon 2 oktober en duurt tot en met vandaag.

Het Kinderboekenweekgeschenk 'De huiveringwekkende mythe van Perseus' is geschreven door Imme Dros. De oplage bedraagt 239.000 exemplaren. Bij de aankoop van 19,50 gulden is het gratis. De belangstelling voor de 42e aflevering overtreft de verwachtingen, terwijl die al zo optimistisch waren. De CPNB zoekt de oorzaak in het aansprekende motto 'Heksenketel' en de nieuwsgierigheid naar het boekenweekgeschenk.

Heksenwerk in bibliotheek

LEIDEN • Ter afsluiting van de kinderboekenweek konden kinderen zondag in de bibliotheek van Leiden meedoen aan de workshop Heksenwerk waar de fijne kneepjes van het vak werd bijgebracht. Daarna verzorgden de kinderen een optreden.

Douwe Jan Osinga in Leeuwarden voorleeskampioen

Enige jongen troeft meiden af

ANDRIES VELDMAN

Leeuwarden – Douwe Jan Osinga, leerling van de basisschool Van Haersma Buma in De Hommerts, kan best voorlezen. Hij werd gisteren Fries kampioen tijdens de voorleeswedstrijd in Theater Romcin in Leeuwarden. De twaalf deelnemers aan de wedstrijd waren de winnaars van de eerder in Sneek, Dokkum, Wolvega, Leeuwarden en Drachten gehouden voorrondes.

'Wat gaat er nu door je heen', zo luidde de klassieke vraag gesteld door opperspreekstalmeester Jelle Bangma. Douwe Jan Osinga was te verbouwereerd om iets te zeggen. Het is ook niet niks om als enige deelnemende jongen elf meiden af te troeven. En daar tussen zaten kanjers.

Neem bijvoorbeeld Hester Adema van basisschool De Kabas in Franeker. Zij kreeg de volle en enthousiaste zaal op het puntje van de stoel met haar fragment 'Fransje' uit 'Krassen in het tafelblad' van Guus Kuijer. Fransje is een elgenwijs en vervelend jongetje dat in de trein graag bij het raam wil zitten op de plaats van opa. Maar opa wil dit ook, en dreinende Fransje kan zeuren wat hij wil, maar opa blijft zitten waar hij zit. 'Ga maar op je kop staan', zo adviseert opa Fransje. Moeder zat er maar ongelukkig bij daar in die treincoupe.

De jury, onder voorzitterschap van mevrouw Siets Ypenga van de Centrale Bibliotheekdienst Friesland, lette scherp op de intonatie, de keuze van het fragment, de inleiding, de persoonlijke motivatie, het tempo, de mimiek, de sfeer en – het belang-

rijkste – of 'het publiek' wel meeging met het verhaal.

Ook het verhaal van Eva Anna van basisschool Menno van Coehoorn in Leeuwarden kreeg de handen op elkaar. Eva had gekozen voor een waargebeurd verhaal uit 'Alleen Beer mocht mee' van Vivian den Hollander. Het is het verhaal rond Trudy dat zich afspeelt in de oorlog in Indië. Een stukem opgege-

ten bonbon uit de ijskast levert enige vreugde in donkere tijden.

Janine Mulder van de basisschool De Fakkel uit Buitenpost liet de kinderen van de hoogste groepen griezelen. Zij vertelde over vampiers en knokige handen die uit een doodskest omhoog komen.

Grietje van der Veen van basisschool De Finne in Jistrum vertelde een spannend verhaal over de lef-

meiden en de vermiste man. De lefmeiden, een detectiveclubje, onderzoeken een ongeluk. Zelf wilde Grietje ook wel zo'n lefmeid zijn, zo vertelde zij. Winnaar Douwe Jan Osinga vertelde vol overtuiging het deel 'Het glazen oog en de kikker' uit het boek 'De griezels' van Roald Dahl. Douwe Jan mag Friesland vertegenwoordigen op de landelijke finale op 22 mei in Utrecht.

Voorleeskampioen Douwe Jan Osinga

Foto: Jaap Schaaf

Wie beoordeelt of boek er goed uitziet? Jij?

'Wie doorleest, krijgt een geestverruimend middel toegediend (...) Sla om en voor je het weet, kun je er niet meer buiten; je bent - de schrik van alle ouders - verslaafd!'

De Stichting Collectieve Propaganda voor het Nederlandse Boek, kortweg stichting CPNB, wil de jeugd *enthousiasmeren* om vaker een boek te lezen. Deze week, bij het begin van het nieuwe schoolseizoen, ontvangen tienduizenden leerlingen in de eerste klassen van het voortgezet onderwijs een door de CPNB uitgegeven gids. Daarin bevelen 36 jongeren ieder vier favoriete jeugdboeken aan.

Wervende teksten vol Engelstalige kreten moeten de jongeren overhalen eens een roman, *fantasy*- of 'probleemboek' open te slaan. *Shock your parents, read a book* heet het gidsje, P.R.A.B. 'Wie dit leest is al onderweg de rand van deze bladzijde... *Freeze!*'

Verspreiding van de gids komt tegemoet aan de wens van het onderwijs om jeugdliteratuur meer aandacht te geven. Uit onderzoek blijkt dat 30 procent van de kinderen na het verlaten van de basisschool binnen drie jaar stopt met het regelmatig lezen van boeken. De CPNB richt zich met haar actie dan ook op de jeugd van 12 tot en met 15 jaar. Het is de bedoeling de gids, met een oplage van 165.000 exemplaren, jaarlijks te laten verschijnen.

Onderdeel van S.Y.P.R.A.B. is een wedstrijd waarbij de lezer wordt uitgenodigd zelf een omslag of een flaptekst bij een - zelf te kiezen - jeugdboek te bedenken. 'Win eens wat! Wie beoordeelt of een boek er goed uitziet! Jij!'

ERNA STRAATSMAN

C A M U

Sjok

UIT ONDERZOEK is gebleken, zo lees ik in *Het Parool*, dat bijna eenderde van de kinderen na het verlaten van de basisschool stopt met regelmatig lezen. Het onderzoek is verricht in opdracht van de stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek. (Ik *cursiveer* ook maar eens wat.) Houdt dit in dat tweerde er niet mee stopt? Dan is er voor uitgevers en schrijvers alle reden om de toekomst welgemutst tegemoet te zien. Maar het zal wel anders liggen.

Je mag natuurlijk niet alles aan je eigen ervaringen toetsen, maar dat er in de tijd dat ik op de lagere school zat regelmatig gelezen werd door de klasgenootjes, nou nee. En op de middelbare school kon je de in het boek geïnteresseerden helemaal op de vingers van een afgeknotte hand tellen. Ik denk niet dat er sindsdien veel veranderd is. Er zijn natuurlijk wel veel meer schrijvers en uitgevers gekomen, die allemaal een centje aan de jeugd willen verdienen.

De CPNB heeft een gids uitgege-

ven die het lezen wil stimuleren onder jongeren van twaalf tot en met vijftien jaar. In een verschrikkelijke poging om cool mee te doen heeft de stichting CP van het Nederlandse Boek (ik *cursiveer* maar weer eens) een op die leeftijd gerichte gids uitgegeven onder de titel S.Y.P.R.A.B. Deze letters staan voor: *Shock Your Parents, Read A Book*.

Waarom in het Engels? Dieu u sait (Frans). Zijn Nederlandse boeken in het Engels geschreven? Is Engels de taal om je ouders mee te sjokken? Is het gros van de kinderen erop uit om zijn ouders te schokkeren? Zolang er geen *onderzoek* naar is gedaan ben ik zo *free* om dit te betwijfelen. Het meest zullen nog die ouders geschrokken zijn van wie de CPNB veronderstelt dat ze het lezen van een boek door hun kind als een provocatie zullen opvatten.

Het zal wel weer *ludiek* bedoeld zijn.

Remco Campert

Poëzie-criticus Guus Middag wint Gouden Griffel met verhalenbundel

'Ik wist niet eens dat ik een kinderboek had geschreven'

Van onze verslaggever HERMAN HAVERKATE

Guus Middag (36) maakt zelden iets mee. Des te groter was zijn verbazing toen hij onlangs de winnaar bleek te zijn van de Gouden Griffel, de grootste prijs op het gebied van kinderliteratuur. „Ik had nergens op gerekend, ik wist niet eens dat ik een kinderboek had geschreven”, zegt hij in zijn Amsterdamse bovenwoning. Hij is de schijver van de verhalenbundel 'Ik maak nooit iets mee'.

Guus Middag kan zich de verbazing voorstellen waarmee op zijn uitverkiezing is gerea-geerd. „Het is niet een echt kinderboek. Er waren ook vermoedelijk wel tien andere schrijvers die meer aan de eisen beantwoordden dan ik. De prijs kwam letterlijk uit de lucht vallen. Ook voor mij. Toen het boek verscheen, in november, heeft het geen enkele aandacht gekregen. Ik had me er al mee verzoend dat het een stille dood zou sterven.”

Guus Middag, geboren in het Twentse Haaksbergen, is kinderboekschrijver tegen wil en dank. In het dagelijks leven is hij poëzie-criticus, onder meer voor NRC Handelsblad. In diezelfde krant begon hij in 1991 met het schrijven van kleine stukjes voor de Kinderpagina. Verhaaltjes over de kleine, sub-tiele zaken des levens, opgebouwd volgens een vast stramien: de opningszin 'Ik maak nooit iets mee' en de afsluiting in de vorm van een gedicht. „Het is allemaal heel toevallig ontstaan. Op een dag werd aan mij gevraagd of ik niet een stukje kon leveren voor de kinderpagina. Ik ging achter een beeldscherm zitten en binnen een half uur was er een verhaal. Op mijn kritieken zit ik door-gaans dagen te zweogen.”

Terloops

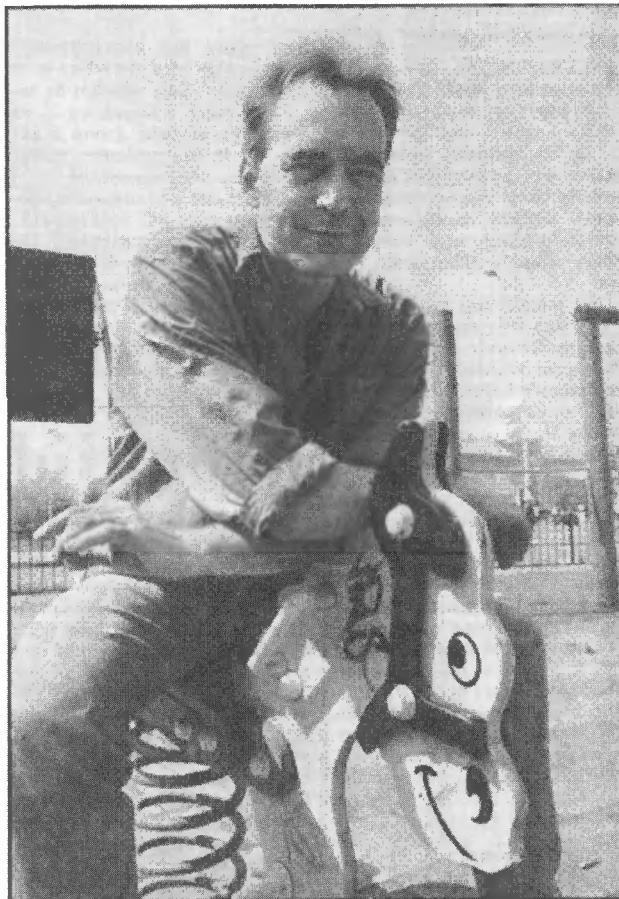
Het ene stukje werd het begin van een serie. De onderwerpen die hij aanroert, zijn uit het leven gegrepen: de ratten in het huis van een tante in Amsterdam, de voetbalwedstrijd Spanje-Malta (12-1) en de afstand van zijn geboortehuis tot het zwembad in Haaksbergen. „De meeste verhalen beden ik op de fiets of onder de douche. Op gedachtenloze momenten. Ze ontstaan terloops, op ogenblikken dat je er niet naar op zoek bent.” Een duidelijke bedoeling had hij aanvankelijk niet. „Achteraf denk ik dat het niet toevallig was dat ik die eerste keer direct al een gedicht gekozen heb. Er zijn zoveel gedichten die in mijn hoofd zitten en waar

je als criticus zelden gebruik van maakt. Het is heerlijk om op een andere manier over poëzie te schrijven. Niet analytisch, wetenschappelijk, maar op een alledaagse manier. Ik denk ook dat daar de kern van die verhalen ligt. Ik wil laten zien dat je gedichten ook op een andere manier kunt benaderen, dat het mogelijk is om het elitaire waas rond poëzie weg te halen. Veel mensen denken: poëzie is moeilijk. Ik denk dat je ook kinderen, mits goed gepresenteerd, voor gedichten kunt interesseren.”

Keerpunt

Guus Middag studeerde Nederlands in Groningen en Amsterdam, bezorgde de verzamelde gedichten van Vestdijk en Chris J. van Geel. Zijn liefde voor de poëzie dateert uit zijn tienerjaren. Als puber schreef hij verzen van verlangen en verdriet. Keerpunt in zijn leven was de recensie die hij in 1974 las over een dichtbundel van Chris van Geel. „Een week later ging hij dood. Ik raakte geïnteresseerd in zijn werk. Zijn 'In memoriam' plakte ik zelfs in het dagboek dat ik in die dagen bijhield.”

De liefde voor Van Geel is gebleven. „Ik heb alles geprobeerd om een hekel aan die man te krijgen. Het feit dat me dat niet is gelukt, zegt iets over de zuiverheid van de ervaringen van toen.” Ook in zijn verhalenbundel duikt de naam regelmatig op. Zoals ook van andere dichters uit de Nederlandse literatuur. „Gedichten hebben altijd een rol gespeeld in mijn leven. Dat wil ik ook aan anderen duidelijk maken.” Als kind, zegt hij, was hij al dromerig. Voetballer wou hij worden, het liefst in Italië, en dan niet in de Serie A, maar in de Serie C, omdat daar de tribunes zo laag zijn en je zo prachtig kunt kijken in het landschap van Toscane. Een van de artikelen waaraan hij momenteel met een collega werkt, heeft betrekking op het taalgebruik van Johan Cruijff. „Geweldig, zoals die man praat. Kees Fens

□ Guus Middag, winnaar van de Gouden Griffel: „Ik had me er al mee verzoend dat mijn boek een stille dood zou sterven.”

Foto Marcel Israel/GPD

zei eens: Rinus Michels spreekt in poëzie, Cruijff in experimenteel proza. Hij is een soort Bert Schirbeek: hij gaat maar door.”

Nu, in zijn woning vlakbij de RAI, is er vooral de blijdschap. Zo'n prijs, dat is toch mooi meegenomen. Dat hij volgens sommigen geen echt kinderboek geschreven heeft, laat hem eventjes koud. „Ik vind dat niet interessant. Ik ben geen Thea Beckmann, inderdaad. Maar de jury is blijkbaar van mening dat ik wel een kinderboek heb geschreven. Ik mag dan geen spannende avonturen vertellen, ik probeer wel degelijk te schrijven in de taal die kinderen kunnen begrijpen. Ongeveer dus zoals het Jeugdjournaal het nieuws benadert: onbevangen en helder. Het feit dat daar ook volwassenen naar

kijken, wil niet zeggen dat het geen kinderprogramma is.” Of zijn boek een vervolg krijgt, weet hij nog niet. „Ik had me eigenlijk al voorgenomen om te stoppen, maar misschien moet ik nu wel doorgaan.” Een echt boek of een roman zal hij echter nooit schrijven. „Ik zie mijzelf toch vooral als een schrijver van korte stukjes. Niet alleen voor kinderen, ook voor volwassenen. De beste kinderliteratuur vormen nog steeds die boeken die ook door ouderen worden gelezen. De leukste reactie op mijn stukje kreeg ik van een 82-jarige mevrouw. Ze schreef dat ze er zo vrolijk van werd. Op zulke momenten denk ik: dat heb je verdomd aardig gezegd.”

Guus Middag: 'Ik maak nooit iets mee, en andere avonturen'. Uitgeverij De Bezige Bij. Prijs: / 29,50.

Guus Middag krijgt zijn Gouden Griffel

Van onze kunstredactie
AMSTERDAM,
maandag

Tijdens een feestelijke bijeenkomst in de Amsterdamse Amstelkerk kregen de bekroonde kinderboekenschrijvers en illustratoren gistermiddag hun Gouden en Zilveren Griffels en Penselen uitgereikt. De Gouden Griffel ging naar Guus Middag voor zijn bundel 'Ik maak nooit iets mee'. Maar de grote winnaar was eigenlijk Imme Dros. Zij kreeg voor haar boek 'Morgen ga ik naar China' dit jaar haar tiende (!) Zilveren Griffel.

Bijzonder was ook de uitreiking van Zilveren Griffels aan moeder en dochter: Rita Verschuur en Marit Törnqvist. Rita Verschuur, die vroeger vertalingen en kinderboeken publiceerde onder de naam Rita Törnqvist, kreeg haar griffel voor het boek 'Vreemd land', het derde deel van een trilogie. Marit kreeg een Zilveren Griffel voor het prentenboek 'Klein verhaal over liefde'.

De Gouden Penseel ging naar Geerten Ten Bosch voor haar illustraties in het boek 'De verjaardag van de eekhoorn' van Toon Tellegen. En de Boekensleutel die wordt uitgereikt voor een bijzonder initiatief ging naar Luey Cousins voor haar peuterboek 'Het huis van muis'. De Kinderboekenweek begint aanstaande woensdag en duurt tot en met 12 oktober.

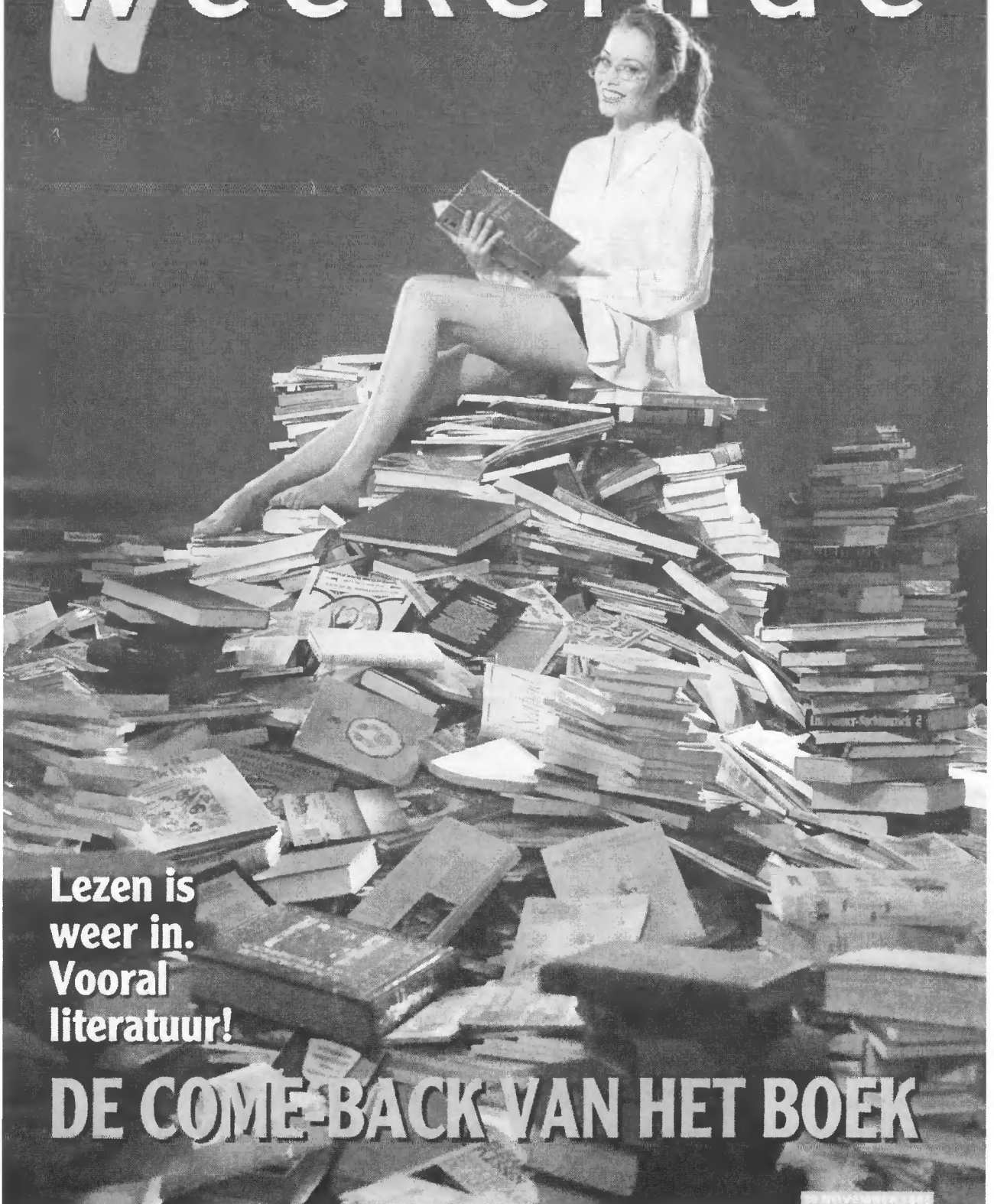
Guus Middag en Geerten Ten Bosch tonen trots hun gouden prijzen.

FOTO:
RICHARD
MOUW

De Telegraaf / *Middag* van de Dag

weekeinde

Lezen is
weer in.
Vooral
literatuur!

DE COME-BACK VAN HET BOEK

door FRITS HUIS

Na een kleine teruggang is het boek in ons land weer in opmars.

En hoe! Vorig jaar werd voor meer dan twee miljard gulden aan boeken gekocht. Alle doemdenkers die roepen dat we steeds minder lezen en steeds meer tv kijken of achter de computer zitten, blijken dus ongelijk te hebben. En nóg een zeer verrassende ontwikkeling: Literatuur is helemaal in! De boeken van Nederlandse schrijvers als Connie Palmen en Adriaan van Dis gaan met honderdduizenden over de toonbank. Dat komt doordat we steeds beter opgeleid worden.

LITERATUUR IS IN!

Vorig jaar kochten we met z'n allen voor meer dan twee miljard gulden aan boeken

Sinds de jaren zeventig is het aantal (uit)geleende boeken verdrievoudigd en na een mindere periode stijgt ook de verkoop van boeken gestaag, maar toch wordt volgens het Sociaal Cultureel Planbureau in ons land steeds minder gelezen. Ra ra, hoe kan dat?

Vraag het Henk Kraima, de directeur van de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB), en hij antwoordt strijdvaardig: „Ik begin hoe langer hoe meer tot de conclusie te komen dat het pas slecht gaat met het boek sinds er onderzoek naar wordt gedaan. Er gaan steeds meer boeken om, maar volgens de onderzoekers betekent dit niet dat er ook meer gelezen wordt. Als onderzoekers tot dergelijke conclusies komen, moeten we misschien het onderzoek eens gaan onderzoeken.”

„Ik heb grote kritiek op die studies. Sinds 1970 hebben zich structurele veranderingen voorgedaan in de verhouding werk en vrije tijd, maar het Sociaal Cultureel Planbureau hanteert nog steeds een onderzoeksmethode die zich richt op één bepaalde periode van het jaar. Daardoor doen de mensen die dan met vakantie zijn niet aan het onderzoek mee en daar word ik een beetje giechelig van, want juist in de vakantie wordt veel gelezen.”

Het zal geen verbazing wekken dat de Stichting CPNB in haar doelstelling het bevorderen van de belangstelling voor boeken en het boekenbezit centraal stelt. Directeur Kraima zegt: „Tot nu toe stellen de feitelijke cijfers mij in het gelijk.”

Die cijfers laten een zonnig beeld zien van het boek in Nederland. De Stichting Speurwerk betreffende het Boek zocht uit dat door particulieren, bedrijven en instellingen (waaronder bibliotheken) in 1995 voor in totaal 2125 miljoen gulden aan boeken werd gekocht. Aan 'educatieve boeken' ging voor 560 miljoen over de toonbank, 'wetenschappelijke en professionele boeken' leverden 525 miljoen op, maar 'algemene boeken' hadden met 1040 miljoen gulden verreweg het grootste aandeel in de totaalomzet. Alleen al aan particulieren werden van het 'algemene boek' vorig jaar 34,4 miljoen exemplaren verkocht, hetgeen een jaarmet van 805 miljoen gulden opleverde. In gemiddelden: 2,23

boeken per hoofd van de bevolking tegen een aankoopbedrag van f 23,40 per exemplaar.

De 1145 bibliotheken in ons land, die in totaal 2,2 miljoen jeugdleden en 2,4 miljoen volwassen leden tellen, deden in 1995 ook uitstekende zaken. Maar liefst 169 miljoen boekuitleningen zorgden voor een gemiddelde van 11,01 boeken per hoofd van de bevolking.

Dat het (uit)lenen van boeken zo sterk is toegenomen, kan worden toegeschreven aan het effect van de Wet op de Openbare Bibliotheken, die in 1972 van kracht werd. Een ander gevolg van die wet was een dramatische dip in de verkoop van boeken.

Henk Kraima: „In 1970 werden 44,5 miljoen boeken verkocht. In 1987 waren het er nog slechts 26 miljoen. Dat was dus een beetje het idee van 'wie doet het licht uit?' De afgelopen jaren is de verkoop echter gestaag aan het stijgen. Momenteel met 1 miljoen boeken per jaar.”

Wat het Sociaal Cultureel Planbureau ook mag voorspellen, de directeur van de stichting CPNB is allermest pessimistisch voor de toekomst. Hij zegt: „De mensen die in de geboortegolf zitten, gaan de komende tien jaar minder werken en het blijkt dat mensen na hun vijftigste meer gaan lezen. Bovendien is de generatie die erna komt en die nu jonge kinderen heeft heel actief. Die mensen zijn zelf groot geworden met de Kinderboekenweek. Uit een enquête blijkt dat 84 procent van de scholen meewerkt aan de Kinderboekenweek. Veel hoger kun je niet komen. Dat moet later zijn vruchten afwerpen, ook al beweert het Sociaal Cultureel Planbureau dat het lezen zal afnemen.”

Henk Kraima gelooft allang niet meer in de al zo vaak aangekondigde teloorgang van de lezende mens. „Eerst was de sport de grote boosdoener, toen de radio, daarna de televisie, vervolgens de personal computer met computerspelletjes en nu Internet en de moderne media. Maar in de grote bloeiperiode van de televisie is het aantal uitleningen verdrievoudigd”, zegt hij.

Opmerkelijk is de opmars van de literatuur. Niet wereldberoemde

thrillerauteurs zoals John Grisham en Robert Ludlum verkopen het best, maar literaire coryfeeën van eigen bodem, zoals Connie Palmen en Adriaan van Dis. Henk Kraima: „Van Connie Palmens *De Vriendschap* zijn ongeveer 350.000 exemplaren verkocht en *Indische Duinen* van Adriaan van Dis haalde rond 250.000 exemplaren. Grisham blijft bij 150.000 exemplaren steken en Baantjer komt niet verder dan 75.000 exemplaren. Dat zijn trouwens geweldige verkoopcijfers, maar het Nederlandse volk is duidelijk in voor literatuur.”

En hoe! Werd in 1994 nog het meest omgezet in de publieksrubriek 'Mens, maatschappij en gezondheid' (f 179 miljoen tegen f 156 miljoen aan literatuurboeken) vorig jaar waren de rollen omgedraaid. Literatuur bracht maar liefst f 219 miljoen gulden op, waar 'Mens, maatschappij en gezondheid' niet verder kwam dan f 147 miljoen.

De toegenomen belangstelling voor literatuur is niet van vandaag of gisteren. Henk Kraima: „Tussen 1980 en 1985 steeg de oplage van het boekenweekgeschenk tot 380.000 à 400.000. Toen werd het een literair geschenk en nu zitten we op 640.000 exemplaren. De samenleving is steeds beter opgeleid en het arsenaal van Nederlandse schrijvers breidt zich uit. Er komen ook steeds meer vrouwelijke schrijvers. Vrouwen kopen meer, lenen meer en lezen meer dan mannen.

Zowel tijdens de Boekenweek als de Kinderboekenweek zitten wij elke dag in de *Vijf Uur Show* en we komen ook graag in *Koffietijd*. Dat hebben de makers van die programma's goed begrepen. Het boek wordt meer een gebruiksvoorwerp, ont-heiligd. Vroeger was het voor de hoger opgeleiden en mocht je de bladzijden niet omvouwen, tegenwoordig neem je het mee in je rugzakje.”

VERPLEEGHUIS

„De kamer kreeg een grote beurt, het nachtkastje werd meegenomen en mijn moeder is geschoot. Gekrenkt ook. Haar samengeperste lippen verraden de opgekropte, machteloze woede. 'Ze hadden me toch even kunnen waarschuwen? Ze dóen maar!' Er klinkt verdriet in haar stem. Met het enige beetje identiteit dat haar nog rest, is gerommeld. Haar orde is verstoord. Wég zekerheid. Wég houvast. Na tien jaar verpleeghuis bepalen kleine, schijnbaar onbelangrijke momenten steeds vaker het geluk van de dag. Of het ongeluk. We richten samen het nachtkastje opnieuw in. Vakje voor vakantie, schapje voor schapje. Een bonte verzameling toiletartikelen, kettingen, make-up, persoonlijke hebbedingetjes, alles herkrigt zijn oorspronkelijke plaats, precies zoals het hoort.”

Uit: **WE KOMEN ZO, MEVROUW** door Treese & Blase. Uitgeverij Bonneville, Bergen NH. Prijs f 19,90. Een beschrijving van de jaren die haar moeder in een verpleeghuis doorbracht.

Boek en televisie?

De KRO schrapt het boekenprogramma 'Ik heb al een boek'.

Het programma zou te weinig kijkers trekken.

Heeft het wel zin om aandacht te besteden aan literatuur en lectuur op televisie?

Uitgever Martin Ros, met Aad van den Heuvel presentator van 'Ik heb al een boek': 'Ik kon zelf het tijdstip waarop de uitzending begon niet meer bijhouden, zo vaak is dat veranderd. Daarvan raken kijkers in de war, terwijl het net leuk begon te worden. Er zat vaart in, de formule deugde langzamerhand. Het was een niet-vooringenomen, gezond-populistische manier om literatuur en lectuur te presenteren.'

'Er is veel belangstelling voor boeken, kijk maar naar de Boekenweek. Ik ben bijna de hele week onderweg geweest, tot aan Boxtel toe. De zalen zitten vol, en mensen kopen dan ook boeken. Er is in Nederland een gemeen- te rond het boek, maar een ver- snipperde. Die moet je binden. De commerciële omroepen hebben mij daarover wel eens benaderd. Bocken presenteren in combinatie met een zekere vorm van *entertainment*. Maar ja, om nu helemaal de nationale halve gare te worden... Misschien moet ik me van nu af maar bij het lezen houden.'

Woordvoerder R. Bremer van de KRO: 'Netmanager Gerard Hulshof van Nederland 1 vindt dat *Ik heb al een boek* te weinig scoorde op die plek in de vooravond. Een andere plek is er niet, want er moet zo sterk mogelijk geprogrammeerd worden. De KRO heeft er niet op aangedrongen het programma te handhaven. Er komt van de STER minder reclamegeld binnen, en we moeten, tegen onze zin overigens, twee miljoen gulden bijdragen aan een sterkere sportprogrammering.'

'Het was een tamelijk duur programma, ook al waren er sponsors. Voor die 25 minuten vormde het toch een behoorlijke kostenpost. Natuurlijk, elke omroep moet aan cultuur doen, maar vanuit de eigen identiteit. Daarom zullen we een programma als *Kruispunt* wel blijven maken.'

Directeur H. Kraima van de stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek (CPNB): 'Het is een schande. De KRO heeft het programma geen echte kans gegeven. Nu is er helemaal geen boekenmagazine meer op de Nederlandse televisie. Michaël Zeeman richt zich op mensen die de literatuur nauwgezet volgen, dat programma vormt geen opstapje, zoals *Ik lees al een boek*.

'Wij zelf steken overigens nooit geld in programma's. Wij doen de Boekenweek en soortgelijke activiteiten. Maar we praten wel veel met omroepen over wat ze aan literatuur zouden kunnen doen. Hilversum vormt voor mij de grootste groep besluiteloze mensen die ik ooit bij elkaar heb gezien. Er is geen

omroep geweest waar we de afglopen twee jaar niet mee hebben gesproken. Maar men komt er nooit uit of men een literair programma wil maken, een talkshow of een algemeen boekenprogramma. Dus gebeurt er niets.'

Directeur M. Sanders van de Stichting Lezen: 'Wij hebben er per jaar drie ton in gestoken, net als het Centraal Boekhuis. We zijn dan

ook zeer ongelukkig met deze beslissing van de KRO. Bij een programma als dit is het juist heel belangrijk dat er sprake is van continuïteit, en dat vond de KRO ook, dachten wij.

'Uit onderzoek bleek dat door *Ik heb al een boek* er mensen naar de boekhandel gingen die daar anders niet kwamen. Het was een

heel geringe verschuiving, maar wel meetbaar. Dat is ook onze belangrijkste doelstelling; mensen die niet lezen, aan het lezen krijgen. In Nederland is 18 procent van de bevolking functioneel analfabeet, die haakt af bij langere teksten. Zo'n programma is dan misschien een druppel, maar je moet het één doen en het andere ook.'

Uitgever W. van Oorschot:

'Mensen die zich echt niet voor literatuur interesseren, die krijg je ook niet zover. Leesbevordering? Och god, de helft van onze bevolking leest nooit een boek. Misschien kun je dat geld beter stoppen in het opleiden van jonge enthousiaste mensen die onderwijzer willen worden. Die bestaan nog steeds. Maar soms blijkt dat ze het werk van Annie M. G. Schmidt niet eens kennen. Terwijl de belangstelling voor literatuur begint bij het voorlezen op de lagere school. Er loopt een rechtstreekse lijn van *Jip en Janneke* naar *De donkere kamer van Damocles*.

'Over het algemeen onttrekt de televisie zich op flagrante wijze aan haar verantwoordelijkheid om prachtige programma's te maken over literatuur. En in het land der blinden is een oog koning, dus valt het te betreuren dat *Ik heb al een boek* verdwijnt. Kijkcijfers interesseren mij niet. De televisie is er voor iedereen, dus ook voor minderheden.'

J. van den Bos, van de gelijknamige Rotterdamse literaire boekhandel: 'Dat programma is voor mijn klantenkring veel te populair. Heel soms stapt een toevallige voorbijganger eens naar binnen, omdat hij of zij het programma heeft gezien. Zelf heb ik het een keer of twee bekeken en toen niet meer. Zonde van de tijd. Zeeman is interessanter voor mij. Maar toch is het jammer dat het weggaat. Hoe meer aandacht voor de literatuur, hoe beter.'

Harmen Bockma

Van je ros, ros, ros

IN NEDERLAND BESTAAT een door de regering gevuld *fonds* dat de (publieke) omroepen moet stimuleren om meer en betere culturele programma's te maken. De omroepen (ook wel: het Bestel) konden uit zichzelf niet zoveel aan drama, kunst of documentaire doen, omdat ze steeds met amusement en spelletjes leden moesten werven (abonnees op hun gids) – want bij te weinig leden zou de zendtijd minder worden. Maar óók nu bijna alle kabels uit hun glasvezels barsten van amusement, geweld en spelletjes hebben de omroepen nog steeds weinig aandacht voor kunst, drama of documentaire – want nu moeten de *kijkcijfers* zorgen voor reclame-inkomsten.

Vorige week meldde *de Volkskrant* dat de commissie-Ververs (die Nuis moet adviseren over de toekomst van de publieke omroep) zich ook moet uitspreken over de toekomst van dat Stimuleringsfonds. Uit het artikel in *de Volkskrant* blijkt dat het in ieder geval aardig heeft gefunctioneerd: de drama's, de documentaires, de literaire producties die wél zijn gemaakt, hadden méér kwaliteit dan vroeger. 'Het allerbeste dat het fonds kan overkomen' – zo citeert de krant de *directeur cultuur* van de Avro, Kees van Twist – 'is dat het zichzelf overbodig maakt. Dan kan de bijdrage meteen naar de omroepen.' Dat klinkt, behalve hebbertig, ook veelbelovend.

De dag daarna liet de KRO weten dat het programma 'Ik heb al een boek' met onmiddellijke ingang geschrapt was: te weinig kijkers. Het seizoen hoefde niet eens afgemaakt te worden: als de KRO op die commissie-Ververs een slagvaardige indruk wilde maken, dan móét dat gelukt zijn.

Een woordvoerder van de KRO legde het uit: 'Volgens netmanager Gerard Hulshof scoorde het programma op die plaats in de vooravond te weinig (...) Er komt van de *Ster* minder reclamegeld binnen en we moeten, tegen onze zin overigens, twee miljoen gulden bijdragen aan een *sterkere sportprogrammering*.'

Martin Ros, die aan het programma meewerkte: 'Vorig seizoen, toen het om halfacht werd uitgezonden, keken er

250.000 mensen. Dit seizoen is het al geprobeerd om zeven uur, om halfzeven, om tien over half zeven: een ongelukkig tijdstip voor een boekenprogramma, al is dan 150.000 kijkers nóg een aardig groepje.'

Henk Kraima, directeur van de CPNB, noemde de stopzetting een *schande*. Waarom? 'In september hebben we, over dat programma, bij elkaar gezeten: de KRO, de CPNB, de Stichting Lezen (die er drie ton instak), het Centraal Boekhuis. Tóén zei de net-coördinator dat de drie omroepen, die samen Nederland 1 doen, de cultuur *verdeeld* hadden en dat de KRO zich de *boeken* had toegeëigend. Je ziet nu wat dat betekent: wij moeten in de krant lezen dat het ophoudt. Dat is nu typerend voor de Publieke Omroep: afspraken stellen niks voor.'

Het is al weer een paar jaar geleden dat Marcel van Dam zich zo boos maakte: hij begreep maar niet waarom de omroepen zo'n slechte naam hadden en het nooit goed konden doen. Dit is een typisch voorbeeld. Uit dulle woede om het Sportkanaal gaat de NOS nu alle geld stoppen in vijftig andere sporten, van kruisboogschieten tot softbal tot sjoelen. Dáárvóór moeten de boeken wijken, zélf s al is er een sponsor (een fondsje) voor. Een kind kan dus al raden wat er gebeuren zal als ooit de publieke omroepen het Stimuleringsfonds-geld binnenslepen: hockey scoort op dat uur beter. De KRO is, nu Veronica weg is, onze grootste omroep. Maar heeft desondanks niet eens overwogen de Stichting Lezen om wat meer geld te vragen om, bij eigen onvermogen, zo mogelijk een béter boekenprogramma te maken. Publieke omroep is meedoen in de race. Sport moet scoren, dát is cultuur.

RF

De boekwinkel doet er graag een leuk sinterklaaspapiertje om.

LEVENSBESCHOUWING

GEZONDHEID

De Psalmen
Wolffers vertaling
Nieuw lettertype
Geheel herziene uitgave
1995
De Psalmen WV 1995
Grote lettereditie
f 47,50
Uitgeverij: Katholieke Bijbel Stichting
De Psalmen uit de alom geprezen, zeer goed ontvangen Bijbel Willebrordvertaling 1995, gebruikt in grote letters.

Gezinsbijbel WV 1995
f 59,75 (gebonden)
f 49,50 (paperback)
Uitgeverij: Katholieke Bijbel Stichting
Wij hopen dat de Willebrordvertaling haar bijdrage aan het geloofleven in onze streken nog voortzetten. Adrianus Kardinaal Simoons, Godfried Kardinaal Daaneels.

Dansend tussen vreugde en verdriet
Mansukli Patel & Rita Goswami
f 24,50
Uitgeverij: Ankh-Hermes
Een boek dat inspireert tot zelfreflectie en houdens van jezelf en van daaruit tot liefde en medeleven voor de medemens en schepping.

Zorg voor de ziel
Thomas Moore
f 39,50
Uitgeverij: Servire
Een boek dat de weg naar een bezield leven concreet maakt.

God. Een biografie
Jack Miles
f 59,50
Uitgeverij: Anthos
Waarom we doordringen tot de essentie van dat literaire meesterwerk (de Bijbel) dat onze cultuur zeker zo sterk gevormd heeft als ons geloofleven.

Het verhaal van de Bijbel
Nico ter Linden
f 39,50
Uitgeverij: Balans
De Bijbel herverdiend door Nico ter Linden

Nooit meer snurken
Elizabeth Scott
f 9,90
Uitgeverij: Forum
Eindelijk een oplossing voor een probleem dat kan leiden tot kleine en grote kwalen, tot concentratiestoornissen en prikkelbaarheid.

Stoppen met roken
Allen Carr
f 25,-
Uitgeverij: Forum
Een unieke, door miljoenen over de gehele wereld aanmerkte methode! Allezende verdwijnt uw gewestelijke afhankelijkheid.

TAAL

Van Dale Etymologisch woordenboek
De herkomst van onze woorden
dr. P.A.F. van Veen i.s.m. N. Van der Sijs
f 125,-
Uitgeverij: Van Dale Lexicografie
De herkomst van meer dan 37.000 trefwoorden, zowel de oorsprong als de meest recente leenwoorden.

Groot encyclopedisch woordenboek
hoofdred. dr. E. Claes
f 249,50
Uitgeverij: Sdu Uitgevers
Woordenboek en encyclopedie in een! In de nieuwste spelling. Omvattend naslagwerk voor thuis, op school of op je werk!

Leenwoordenboek
Nicole van der Sijs
f 125,-
Uitgeverij: Sdu Uitgevers
De invloed van andere talen op het Nederlands: een indrukwekkend en onderhoudend naslagwerk. Nicole van der Sijs vertelt een taal met een grote glimlach waarom haar dikke Leenwoordenboek. (Hugo Brands Corvus in de Volkskrant)

Voor alles een dame
Reinette Dorrestein
f 15,-
Uitgeverij: Pandora
Een luchtige mengeling van kalender voor 1997, almanak, roman en essay in 365 afleveringen.

SOCIAAL-MAATSCHAPPELIJK

Wij zijn krenge
Kate Fillion
f 39,50
Uitgeverij: BZZTofH
Vrouwen zijn geen sprookjesprinsessen. Niet als mannen kennen zij negatieve gevoelens en gedragingen, nau jaloezie en rivaliteit tot machtswinst.

Moeders vertellen
18 problemen, 425 oplossingen
Karin Amstutz
f 29,50
Uitgeverij: Kinio
Opvoedingstips voor de laatste periode van de 'peuterpuberteit'!

De spermatoofog
Robin Baker
f 35,-
Uitgeverij: De Arbeiderspers
Een nieuwe kijk op ons seksueel gedrag. Harpers & Queen: Verget al niet wat is dacht te weten over de biologie van de seksuele mens!

Time-Shifting
Stephan Redschafflen
f 27,50
Uitgeverij: Forum
Een uitdagende en inspirerende gids voor meer tijd en een beter, gezonder en vitaler leven met minder stress.

GESCHIEDENIS

CADEAU

Een mooi huis in een grote tuin
Marcel van Hoof
f 29,90
Uitgeverij: De Fontein
Het verhaal van De Meer, ofwel ruim 60 jaar Ajax-stadion. Vol grote successen en boeiende verhalen over 's lands bekendste voetbalvereniging.

Rechterhand van Nederland.
Biografie van Michiel de Ruyter
R. Prud homme van Reine
f 65,-
Uitgeverij: De Arbeiderspers
Walvuiswaard, koper koopman, maar toch vooral vlootvoogd onder Johan de Witt. Nirawe kijk op zee-man met zout in het bloed.

Valse vooruitgang. Bedrog in de Nederlandse wetenschap
Frank van Kalfshootten
f 12,50
Uitgeverij: Pandora
De meest recente ontwikkelingen op het gebied van fraude en bedrog: o.a. het drama rond René Dirksen.

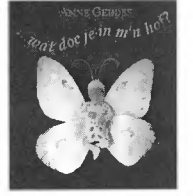
Gouden Handel
Wim Wennekes
f 69,90
Uitgeverij: Atlas
Eindelijk een leesbaar overzicht van de Nederlandse ontdekkingsreizen.

De tombe van God
Richard Andrews
Paul Schellenberger
f 49,50
Uitgeverij: Triton
Wereldschockende conclusie: de rebus van Petrus-le Chablais kan niet anders bestaan dan uit het lichaam van Christus!

Haal meer uit uw neus. De kunst van het peuteren
Roland Flieter
f 19,90
Uitgeverij: Nijgh & Van Ditmar
Aan bod komen de geschiedenis, de diverse technieken en doornuttende adviezen. Besit bovendien een unieke raad & daad-actie, voor het ultimate peuterplezier.

Wat doe je in mijn hof?
Anne Geldes
f 9,90
Uitgeverij: Unieboek
Neemt ons mee naar de spraak-achtige en suggestieve wereld die tot nu toe alleen bestond in de fantasie van fotografe Anne Geldes.

BOEKENBON

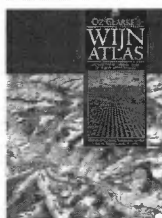
November 1996. Coördinator: Stichting Collectieve Promotie van het Nederlandse Boek.

5,-	15,-	35,-
7,50,-	20,-	50,-
10,-	25,-	100,-

MET DE BOEKENBON GEEF JE MEER CADEAU DAN JE DENKT

BOEKENBON

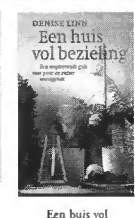
HUIS, TUIN & CULINAIR

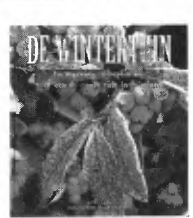
Oz Clarke's Wijnatlas. De wijngebieden, wijngaarden en wijnen van de wereld
Oz Clarke
f 129,-
Uitgeverij: Kosmos & Z&K Uitgevers
De exclusieve foto's en kaarten geven u een nauwkeurig en sfeervol beeld van de belangrijkste wijngregio's, aangevuld met vele andere kaarten, foto's en tekeningen.

Bijzondere Nagerechten
Cas Spijkers
f 34,50
Uitgeverij: Triton
Stap-voor-stap hand-leiding van een top-kok voor het maken van de verrukkelijkste puddingen, mousses, bivaroisen, ijsgebreeën enz.

Een huis vol bezieling
Denise Linn
f 32,50
Uitgeverij: Forum
Inspirerende gids voor paars en zaiter woon-gevoel. De combinatie oecouing + spiritualiteit als nieuwste maatschappelijke trend.

De Wintertuin
Eluned Price
f 49,90
Uitgeverij: Van Reemst
Laat zien waarom een tuin in de winter zo mooi kan zijn. Een inspirerende lofsang op warme kleuren en fraaie vormen in barre tijden.

V A N B O E K E N K R I J G J E N O O I T G E N O E G

Adviesgroepen

Het bureau kent drie adviesgroepen, samengesteld uit boekverkopers en uitgevers. In 1996 kwam de Adviesgroep Kinderboek bijeen, waarbij de nieuwe doelgroepbenadering werd besproken.

De CPNB in andere overlegorganen

Stichting Nederlandse Kinderjury

De Stichting Nederlandse Kinderjury is een initiatief van CPNB, NPS en NBLG. De CPNB bekleedt op dit moment de voorzitterszetel in het bestuur van de stichting.

Stichting Lezen

In de loop van 1996 heeft de CPNB zich teruggetrokken als participant van Stichting Lezen. Nu Stichting Lezen concrete invulling geeft aan haar beleidsplan, is een zekere ontvlechting wenselijk geworden, teneinde ieders onafhankelijke rol duidelijker te markeren. De leden van NBB en GAU verkeerden daarenboven in het onzekere over wie hun belangen bij Stichting Lezen behartigde. Nu de CPNB zich teruggetrokken heeft, is het ondubbelzinnig duidelijk dat het de beide bonden zijn die via hun vertegenwoordiging in de Adviesraad hun stem bij Stichting Lezen laten horen. De CPNB en Stichting Lezen blijven, waar zich goede mogelijkheden voordoen, met elkaar samenwerken.

Financieel

Het boekjaar 1996 is afgesloten met een neutraal resultaat. De kerncijfers van 1996 zijn:

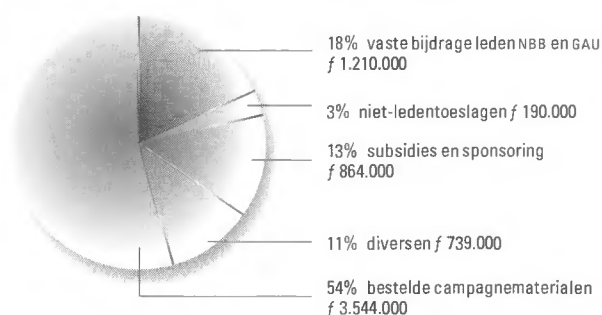
	1996	1995*
<i>(bedragen x f 1.000,-)</i>		
Algemene Reserve	f 914	914
Bestemmingsreserves	612	597
Resultaat	0	10
<i>Inkomsten</i>		
NBB/GAU vaste bijdragen	1.210	1.202
Deelname boekverkopers en uitgevers	3.962	4.107
Subsidies, sponsorbijdragen	864	1.054
Overige inkomsten	520	402
<i>Uitgaven</i>		
Bureaunkosten	1.102	973
Campagne-materialen	5.263	5.662
Reserveringen	184	113

Op de najaars-ledenvergaderingen van GAU en NBB zette de directeur de plannen voor 1997 en de volgende jaren uiteen. Beide vergaderingen zijn accoord gegaan met de vaste bijdrage aan de CPNB voor 1998.

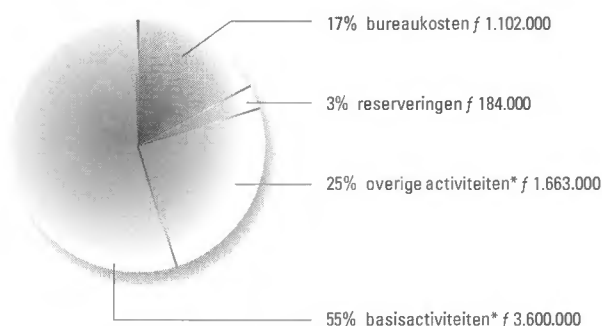
* bedragen herberekend wegens gewijzigde opstelling

Tekst: Just Enschedé
Productie: Adriaan de Jonge
Druk: Grafax, Zaandam

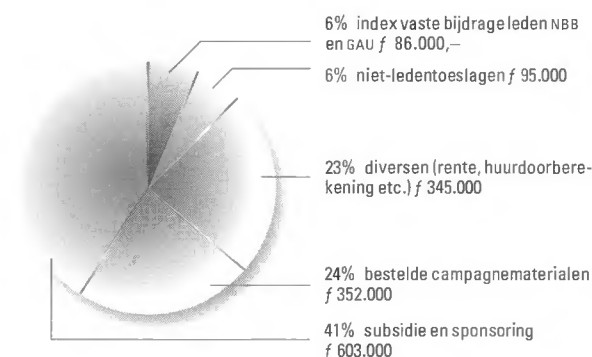
Herkomst van de inkomsten in 1996, totaal f 6.548.000

Bestemming van de uitgaven in 1996, totaal f 6.548.000

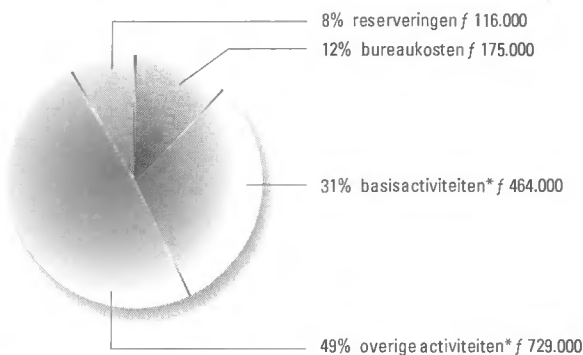

Herkomst van de inkomstengroei 1992-1996, ad f 1.484.000*

* In 1992 verwierf de CPNB in totaal f 5.064.000 aan inkomsten; in 1996 was dit f 6.548.000; een toename van f 1.484.000 of 29 %

Bestemming van de uitgavengroei 1992-1996, ad f 1.484.000

* Basis-activiteiten zijn campagnes die de CPNB verplicht is te organiseren. Ze worden gedekt uit de vaste bijdrage en de bestellingen van boekhandel en uitgeverij. Overige activiteiten zijn eigen initiatieven van de CPNB.

Een enquête onder de deelnemende uitgevers bracht veel enthousiasme voor de formule-aanpassingen aan het licht. In 1997 zal EERSTE DRUKTE terugkeren.

De Nationale Voorleesdag

Voorlezen in wedstrijdverband slaat aan. Bij de derde editie van het nationale voorleeskampioenschap steeg het aantal deelnemende basisscholen van 890 naar 1165 en het aantal deelnemende kinderen naar 40000. Opnieuw verzorgde de CPNB in opdracht van de Stichting Lezen samen met bureau Van Keep & Partners de publiciteit en de organisatie van de Nationale Voorleesdag, de landelijke finale van het voorleeskampioenschap. Ditmaal op 22 mei in Muziekcentrum Vredenburg te Utrecht. Gwenn Roll van basisschool De Vlonder uit Hattem werd winnaar. De jury werd voorgezeten door Aart Staartjes. Gelijkijdig vond het symposium 'Tijd om te lezen' plaats, mede georganiseerd door sss.

De Best Verzorgde Boeken

De Best Verzorgde Boeken heeft tot doel een informatie- en reflectiepunt te zijn op het gebied van het ontwerp, de verzorging en de technische productie van het boek, een medium waarvan de fysieke ontwikkeling zich, zonder dit instituut, aan de waarneming zou onttrekken enkel en alleen doordat de omvang van de boekproductie dit feitelijk onmogelijk maakt.

Veel animo voor De Best Verzorgde Boeken. De vormgevers Anthon Beeke en Jacques Janssen, uitgever Hans Oldewarris (voorzitter), drukker Saskia van Omme en museumdirecteur Frank Tiesing stonden voor de niet geringe taak om 410 boeken te jureren (365 in 1995). Het leverde 48 bekroningen op, waarvan twee hors concours. Nadat het niet mogelijk was gebleken om met de Mondriaan Stichting een stabiele subsidierelatie op te bouwen ter ondersteuning van de catalogus, werd deze tiende editie van De Best Verzorgde Boeken door het Ministerie van OCenW extra ondersteund, teneinde het ontstane gat in de begroting op te vullen.

Hans Oldewarris schreef het juryrapport. Véro Crickx ontwierp de vernuftige catalogus. Dank zij de grote kunde en inzet van de Grafische Cultuurstichting KVG0 bleek de deels handmatige afwerking van het boek realiseerbaar. Behalve in het Stedelijk Museum Amsterdam waren de Best Verzorgde Boeken te zien in Frankfurt en Leipzig, en voor het eerst ook in De Beyerd in Breda, van 8 december tot en met 19 januari 1997. In het kader van een serie colleges van de Universiteit van Amsterdam over moderne typografie vond een tweegesprek over De Best Verzorgde Boeken plaats tussen Henk Kraima en Gerard Unger.

Het voortbestaan van De Best Verzorgde Boeken raakte ernstig in gevaar toen twee dagen voor de opening van de jaarlijkse expositie in het Stedelijk Museum Amsterdam bekend werd dat staatssecretaris Nuis de aanvraag voor een vierjarige subsidie voor jurering, catalogus en expositie had afgewezen. Daarbij gesteund

door een negatief advies van de Raad voor Cultuur. De langjarige beleidslijn van het ministerie om via ondersteuning van De Best Verzorgde Boeken inhoud te geven aan het beleid voor het boek werd hiermee abrupt afgebroken. Was het advies van de Raad voor Cultuur nogal rammelend en narrig, de slotzin dat het project 'dient (...) te worden gefinancierd door de betrokken beroepsgroepen zelf' bleek profetisch. Op de ochtend van de opening liet tot ieders verrassing de Weekbladpers Groep weten bereid te zijn om voor drie jaar De Best Verzorgde Boeken als sponsor overeind te houden. Het werd die middag in het Stedelijk toch nog gezellig.

Overige activiteiten

Vier vaste elementen maken het beeld van 1996 compleet. Allereerst de jaarlijkse activiteitenkalender ten behoeve van vakgenoten en mediarelaties, voor dit jaar ontworpen door Gonnissen en Widdershoven. Dan was er de coördinatie van de maandelijks Trouw Kinderboeken Top-twaalf. Er was weer een CPNB-stand op de Frankfurter Buchmesse, bij wijze van ondersteuning van vertegenwoordigers van de Nederlandse media. En tenslotte was er de afzet aan scholen van 100000 exemplaren van de speciale Jonge Republiek der Letteren van VN d.d. 28 september.

Het bestuur van de Stichting CPNB

PER 31 DECEMBER 1996

R. Ammerlaan (Uitgeverij Anthos)
A.J. Heinen (Boekhandel Adr. Heinen)
R.C.M. Hogenes (De Boekerij)
P.F.M. de Jong (Weekbladpers Groep) voorzitter
Th.P.M. van Meijel (Scheltema Holkema Vermeulen)
penningmeester/vice-voorzitter
Mw. T.J.G.M. Nelissen (Boekhandel Waanders)
Assessoren
G. Brijder, namens GAU
M.H. Bohlken, namens NBB

Personele bezetting bureau CPNB

PER 31 DECEMBER 1996

Op full-time basis

Bärbel Dorweiler, chef de bureau/coördinator projecten
Bonnie Dumanaw, coördinator projecten
Mirjam Keijzer, administratie
Henk Kraima, directeur
Paulien Loerts, coördinator projecten
Wendy Wilbers, medewerker algemene zaken

Op part-time basis

Claartje Duynstee, telefoniste, 24 uur
Roelien Heldt, orderadministratie, systeembeheer, 20 uur
Anneke Leene, orderadministratie, systeembeheer, 24 uur
Yeb Wiersma, telefoniste, 16 uur

De Nederlandse Kinderjury

(in samenwerking met NBLC en NPS)

De Nederlandse Kinderjury heeft tot doel zo veel mogelijk kinderen kennis te laten nemen van het nieuwe aanbod aan kinderboeken en hen aan te zetten tot kritisch lezen.

Op 1 februari om negen uur stonden ze keurig gedekt in de Rode Hoed in Amsterdam: de ontbijttafels met een riant keuze aan hagelslag. Flip van Duyn nam de Venz Kinderboekprijs in ontvangst, omdat *Beestenboel* van Annie M.G. Schmidt, met prenten van Harrie Geelen (Querido), met 23 958 exemplaren het bestverkochte nieuwe kinderboek van 1995 bleek te zijn.

Daarop gingen in het land de kinderjury's aan het werk. Venz vestigde op een miljoen pakken chocoladehagel de aandacht op de Kinderjury en bood honderd deurhangers aan voor ieder van de 3 000 actiepakketten.

Voor het eerst namen meer dan 40 000 kinderen de moeite hun oordeel bij de Stichting Nederlandse Kinderjury kenbaar te maken. De NPS kon op 19 juni in een uitzending uit het Tropenmuseum te Amsterdam de winnaars onthullen. Paul van Loon won in twee categorieën, bij zes tot en met negen jaar met *Meester Kikker* en bij tien tot en met twaalf jaar met *Nooit de burens bijten* (allebei uitgegeven door Elzenga). Welsprekend blijkt dat het griezelen de kinderen in zijn greep heeft. Ellen Tijsinger was winnaar bij de dertien tot en met zestien-jarigen met *Morgenster* (Van Goor).

Naast Venz verleende de Boekenbon steun aan de Kinderjury. De tv-uitzending kon tot stand komen dankzij een bijdrage van het Ministerie van OCenW op advies van Stichting Lezen.

Trouw Publieksprijs voor het Nederlandse Boek

10 SEPTEMBER T/M 23 OKTOBER

De Trouw Publieksprijs voor het Nederlandse Boek heeft tot doel om het boekenaanbod van Nederlandse uitgeverijen in de breedte te presenteren en om lezers de kans te geven hun voorkeur voor een boek kenbaar te maken.

De Trouw Publieksprijs werd met enkele nieuwe elementen verrijkt, stuk voor stuk verstevigingen van de relatie tussen de prijs en de boekhandel. Om te beginnen waren er de *stemopwekkers*: veertig studenten trokken op zes zaterdagen ruim 200 boekwinkels in om de mensen uit te nodigen hun favoriete titel op het stembiljet in te vullen. Dan was er de huis-aan-huisverspreiding van de Publieksprijsbijlage van Trouw. Net zoals dat al jaren gaat met de krant van de Maand van het Spannende Boek, zorgde de CPNB nu voor huis-aan-huisverspreiding van 400 000 Trouwbijlagen in de onmiddellijke omgeving van deelnemende boekwinkels. De laatste nieuwigheid waren de rubriekswinnaars: drie favorieten van het publiek in een duidelijk omlijnd genre als extra actiemogelijkheid voor de boekhandel naast de algemene winnaar.

Winnaar van deze tiende editie van de Trouw Publieksprijs werd Connie Palmen. Zij nam de prijs op 3 november in het Betty Asphaltcomplex te Amsterdam in ontvangst. Haar roman *De vriendschap* (Prometheus) verzamelde negen procent van de 25 996 uitgebrachte stemmen en werd Boek van het Jaar. In 1995 waren mede dankzij de inzet van een tv-commercial 26 570 stemmen uitgebracht. Het winnende boek werd geflankeerd door *De paardenfluisteraar* van Nicholas Evans (De Boekerij) als nummer één bij de vertaalde romans, *De Rainmaker* van John Grisham (A.W. Bruna) als nummer één bij de spannende boeken en *Australië op blote voeten* van Marlo Morgan (A.W. Bruna) als nummer één bij de spirituele boeken.

De Top-100, startschot voor de stemperiode en geheugensteuntje op de stembiljetten, werd voor de verandering door een non-fictietitel aangevoerd, de *Woordenlijst Nederlandse taal* (Sdu/Standaard). Het bijbehorende verkoopcijfer, 184 000 exemplaren via de Nederlandse boekhandel, was het hoogste dat in de vijfjarige historie van de Top-100 genoteerd werd.

Het boek als cadeau-artikel

De boekwinkel doet er graag een leuk sinterklaaspapierje om was de kopregel van de collectieve advertentiepagina die de CPNB in de week voor Sinterklaas coördineerde. Plaatsing volgde in NRC Handelsblad, de Volkskrant en De Telegraaf. De full colourpagina vestigde de aandacht op 27 non-fictietitels van negentien uitgeverijen. Plus een ruime plek voor de Boekenbon in zijn nieuwe uitvoering. De boekwinkels werden voorzien van een full colour-affiche van de advertentie.

Vers voor de Pers/EERSTE DRUKTE

De gangen van het RAI Congrescentrum in Amsterdam vormden twee maal het decor voor Vers voor de Pers, op 5 februari en op 9 september. De september-editie beleefde bovendien de primeur van EERSTE DRUKTE, een nieuwe CPNB-activiteit.

Boekenvak, de beurs voor boekhandelsmedewerkers die al sinds jaar en dag 's avonds na Vers voor de Pers werd gehouden, leed de laatste jaren onder afnemende belangstelling. Na overleg tussen de CPNB en organisator FNV viel het besluit om met Boekenvak niet verder te gaan. In plaats daarvan nam de CPNB op zich een nieuwe markt- en informatiebijeenkomst voor de boekhandel op te zetten. Het evenement kreeg de naam EERSTE DRUKTE mee.

Ruim vijfhonderd bezoekers uit de boekhandel bevolkten die negende september tussen 10.00 en 12.30 uur de RAI. Ze oriënteerden zich op het najaarsaanbod van de uitgevers, bezochten de speciale boekhandelsmarkt en zagen hoe Ed van Eeden in het Groot Café een gevarieerd podiumprogramma presenteerde. Onder meer Rudi van Dantzig, Anna Enquist, Pim Fortuyn, Imca Marina en Tiny van der Plas waren te gast. De jaarlijkse Top-100 werd er bekendgemaakt. Ook tijdens Vers voor de Pers was er een podiumprogramma.

Stichting CPNB
Keizersgracht 391
1016 EJ AMSTERDAM
Postbus 10576
1001 EN AMSTERDAM
TELEFOON 020-6264971
TELEFAX 020-6231696

